

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Διπλωματική Εργασία

**Ο ΦΟΡΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ**

της μεταπτυχιακής φοιτήτριας

ΚΑΣΙΔΙΑΡΗ ΚΑΝΕΛΑΣ του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΜ: mas22017

Επιβλέπων Καθηγητής: **Παπαναστασίου Ιωάννης**

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος
στη Λογιστική Φορολογία και Χρηματοοικονομική Διοίκηση

Οκτώβριος 2023

**Στον πατέρα μου
που ήθελα πολύ να είναι εδώ . . .**

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα Καθηγητή μου **κ. Παπαναστασίου Ιωάννη** για τη συμβολή του και την πολύτιμη υποστήριξή του στη συγγραφή της διπλωματικής μου εργασίας για την απόκτηση του μεταπτυχιακού μου τίτλου στη Λογιστική Φορολογία και Χρηματοοικονομική Διοίκηση. Τέλος , θα ήθελα να ευχαριστήσω τη μητέρα μου και την αδερφή μου που υπήρξαν πάντα ένα ανεκτίμητο στήριγμα για μένα σε κάθε σημαντικό βήμα όπως αυτό.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει και αναλύει την εξέλιξη της φορολογικής επιβάρυνσης στην Ελλάδα. Χρησιμοποιώντας ετήσια δεδομένα της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας (ΕΛΣΤΑΤ) από το 2000 έως 2020 για τον φόρο εισοδήματος νοικοκυριών ανά γεωγραφική περιφέρεια έγινε μια εκτίμηση της καμπύλης Laffer για τον προσδιορισμό του βέλτιστου επιπέδου του φορολογικού συντελεστή. Τα αποτελέσματα για το σύνολο σχεδόν των ελληνικών περιφερειών έδειξαν μια τάση σύγκλισης του φορολογικού συντελεστή προς το εκτιμημένο βέλτιστο επίπεδο. Επιπρόσθετα, ο φόρος εισοδήματος βρέθηκε εμπειρικά να είναι σημαντικός παράγοντας ο οποίος επηρεάζει αρνητικά τον δείκτη εισοδηματικής ανισοκατανομής Gini. Επομένως τα εμπειρικά ευρήματα της εργασίας επιβεβαιώνουν την σημασία της δημοσιονομικής πολιτικής στην εξομάλυνση των γεωγραφικών εισοδηματικών ανισοτήτων στην Ελλάδα.

ABSTRACT

This paper presents and analyses the evolution of the tax burden in Greece. Using annual data of the Hellenic Statistical Service (ELSTAT) from 2000 to 2020 for household income tax by geographical region, an estimation of the Laffer curve was made to determine the optimal level of the tax rate. The results for almost all Greek regions showed a trend of convergence of the tax rate towards the estimated optimal level. In addition, income tax was empirically found to be a significant factor that negatively affects the income inequality index Gini. Therefore, the empirical findings of the paper confirm the importance of fiscal policy in smoothing geographical income inequalities in Greece.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Φορολογία	2
1.1 Ορισμός.....	2
1.2 Στόχοι.....	2
1.3 Χαρακτηριστικά.....	3
1.4 Γενικές αρχές.....	3
1.5 Είδη φόρων.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Φορολογία στην Ελλάδα	5
2.1 Η ιστορία της φορολογίας στην Ελλάδα.....	5
2.2 Είδη φόρων.....	7
2.2 Φορολογικό σύστημα.....	8
2.3 Χαρακτηριστικά - Στοιχεία.....	9
2.4 Ανταγωνιστικότητα φορολογικού συστήματος στην Ελλάδα	10
2.5 Αδυναμίες.....	13
2.6 Παραοικονομία.....	15
2.7 Αρχές φορολογικού δικαίου.....	15
2.8 Φορολογία Εισοδήματος Στην Ελλάδα.....	16
2.9 Φορολογία φυσικών προσώπων – επιχειρήσεων	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Εμπειρικά αποτελέσματα.....	22
3.1 Φορολογικός συντελεστής και κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν ανά περιφέρεια της Ελλάδας.....	22
3.2 Εκτίμηση της καμπύλης Laffer – Άριστος φορολογικός συντελεστής για όλη την επικράτεια – Ελλάδα	50
3.3 Δείκτης Gini – Φορολογία και Ανισότητα.....	52
3.4 Έλεγχος της στατικότητας των μεταβλητών.....	55
3.5 Εκτίμηση του δυναμικού μοντέλου για την εισοδηματική ανισότητα.....	56
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	58
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	59

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Περιφέρεια Αττικής	22
Πίνακας 2: Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.....	23
Πίνακας 3: Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.....	23
Πίνακας 4: Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας.....	24
Πίνακας 5: Περιφέρεια Ηπείρου.....	24
Πίνακας 6: Περιφέρεια Θεσσαλίας.....	25
Πίνακας 7: Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	25
Πίνακας 8: Περιφέρεια Πελοποννήσου	26
Πίνακας 9: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	26
Πίνακας 10: Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	27
Πίνακας 11: Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	27
Πίνακας 12: Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	28
Πίνακας 13: Περιφέρεια Κρήτης	28
Πίνακας 14: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Αττικής.....	32
Πίνακας 15: Εκτίμηση συντελεστών φ και ψ για Περιφέρεια Αττικής.....	32
Πίνακας 16: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.....	33
Πίνακας 17: Εκτίμηση συντελεστών φ και ψ για Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.....	33
Πίνακας 18: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	34
Πίνακας 19: Εκτίμηση συντελεστών φ και ψ για Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	34
Πίνακας 20: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας.....	35
Πίνακας 21: Εκτίμηση συντελεστών φ και ψ για Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας ..	35
Πίνακας 22: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Ηπείρου	36
Πίνακας 23: Εκτίμηση συντελεστών φ και ψ για Περιφέρεια Ηπείρου	36
Πίνακας 24: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Θεσσαλίας.....	37
Πίνακας 25: Εκτίμηση συντελεστών φ και ψ για Περιφέρεια Θεσσαλίας.....	37
Πίνακας 26: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.....	38
Πίνακας 27: Εκτίμηση συντελεστών φ και ψ για Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας.....	38
Πίνακας 28: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Πελοποννήσου	39

Πίνακας 29: Εκτίμηση συντελεστών φ και ψ για Περιφέρεια Πελοποννήσου	39
Πίνακας 30: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.....	40
Πίνακας 31: Εκτίμηση συντελεστών φ και ψ για Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας.....	40
Πίνακας 32: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	41
Πίνακας 33: Εκτίμηση συντελεστών φ και ψ για Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	41
Πίνακας 34: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	42
Πίνακας 35: Εκτίμηση συντελεστών φ και ψ για Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	42
Πίνακας 36: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	43
Πίνακας 37: Εκτίμηση συντελεστών φ και ψ για Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	43
Πίνακας 38: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Κρήτης	44
Πίνακας 39: Εκτίμηση συντελεστών φ και ψ για Περιφέρεια Κρήτης	44
Πίνακας 40: Ο βέλτιστος φορολογικός συντελεστής για κάθε περιφέρεια	45
Πίνακας 41: Εκτίμηση μοντέλου Πάνελ.....	51
Πίνακας 42: Εκτίμηση συντελεστών φ και ψ	51
Πίνακας 43: Έλεγχος Μοναδιαίας Ρίζας ADF	55
Πίνακας 44: Έλεγχος Συνολοκλήρωσης Engle	56
Πίνακας 45: Εκτίμηση και διαγνωστικοί έλεγχοι της εξίσωσης (3).....	57
Πίνακας 46: Μακροχρόνια εκτίμηση της εξίσωσης (3)	57

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Φορολογικοί συντελεστές.....	11
Διάγραμμα 2: Φορολογικός συντελεστής Μέση τιμών περιφερειών	29
Διάγραμμα 3: Φορολογικός συντελεστής Μέση τιμή & Τυπική απόκλιση περιφερειών	29
Διάγραμμα 4: Κατά κεφαλήν εγχώριο προϊόν Μέση τιμή περιφερειών.....	30
Διάγραμμα 5: Κατά κεφαλήν εγχώριο προϊόν Μέση τιμή & Τυπική απόκλιση περιφερειών.....	30
Διάγραμμα 6: Σύγκριση φορολογικού συντελεστή για την περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης με τον άριστο φορολογικό συντελεστή.....	46
Διάγραμμα 7: Σύγκριση φορολογικού συντελεστή για την περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με τον άριστο φορολογικό συντελεστή.....	46
Διάγραμμα 8: Σύγκριση φορολογικού συντελεστή για την περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας με τον άριστο φορολογικό συντελεστή.....	47
Διάγραμμα 9: Σύγκριση φορολογικού συντελεστή για την περιφέρεια Ηπείρου με τον άριστο φορολογικό συντελεστή.....	48
Διάγραμμα 10: Σύγκριση φορολογικού συντελεστή για την περιφέρεια Θεσσαλίας με τον άριστο φορολογικό συντελεστή	48
Διάγραμμα 11: Σύγκριση φορολογικού συντελεστή για την περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας με τον άριστο φορολογικό συντελεστή.....	49
Διάγραμμα 12: Σύγκριση φορολογικού συντελεστή για την περιφέρεια Πελοποννήσου με τον άριστο φορολογικό συντελεστή	49
Διάγραμμα 13: Σύγκριση φορολογικού συντελεστή για την περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας με τον άριστο φορολογικό συντελεστή.....	50
Διάγραμμα 14: Σύγκριση φορολογικού συντελεστή για την Ελλάδα με τον άριστο φορολογικό συντελεστή.....	51
Διάγραμμα 15: Διάγραμμα Gini	52
Διάγραμμα 16: Διάγραμμα Gini – Φορολογία ατόμων και νοικοκυριών.....	53
Διάγραμμα 17: Διάγραμμα Gini - Ποσοστό ανεργίας.....	54
Διάγραμμα 18: Διάγραμμα Gini - Επίπεδο εισοδήματος Ελλάδας.....	54

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο πρώτο κεφάλαιο θα αναφερθούμε γενικά στην φορολογία, στον ορισμό της, στους στόχους εφαρμογής της, στα βασικά χαρακτηριστικά, στις αρχές που διαθέτει και στα είδη των φόρων που υπάρχουν και μπορούν να εφαρμοστούν.

Στο δεύτερο κεφάλαιο θα αναφερθούμε συγκεκριμένα στη φορολογία στην Ελλάδα, θα καταγράψουμε την ιστορική πορεία του συστήματος, τα είδη των φόρων που εφαρμόζονται στην Ελλάδα, στον τρόπο λειτουργίας του φορολογικού συστήματος, στα βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα και τα στοιχεία της, στην ανταγωνιστικότητα της φορολογίας της χώρας σε σχέση με άλλες χώρες και τη συμπεριφορά της απέναντί τους, θα αναλυθούμε οι αδυναμίες του συστήματος που έχουν διαπιστωθεί, θα αναλυθεί το πρόβλημα της παραοικονομίας στη χώρα και της φοροδιαφυγής, θα καταγράψουμε τις αρχές του φορολογικού δικαίου της χώρας καθώς και γενικότερα τη φορολογία εισοδήματος στη χώρα.

Στο τρίτο κεφάλαιο θα γίνει η πρακτική ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Φορολογία

1.1 Ορισμός

Ο φόρος καταβάλλεται από τους πελάτες προς το κράτος, με στόχο την κάλυψη των απαραίτητων εξόδων. Τα κυριότερα χαρακτηριστικά του είναι ότι αποτελεί χρηματικό ποσό που δεν ανταλλάσσεται ούτε αντικαθίσταται, είναι υποχρεωτική και ισότιμη για όλους, οριστική χωρίς περιθώρια αναστολής και οι πολίτες δεν μπορούν να αιτηθούν κάποια υπηρεσία ως ανταλλαγή για την καταβολή του φόρου. Ο κοινωνικός κλάδος λειτουργίας του κράτους συνδέεται στενά με την καταβολή των φόρων. Αυτό συμβαίνει γιατί το κράτος αντλεί χρηματικά ποσά μέσα από τους φόρους, δηλαδή έσοδα, αυξάνει τους οικονομικούς πόρους για τη δράση του σε διάφορες δραστηριότητες όπως είναι ο κλάδος την υγείας, της εκπαίδευσης, της δημόσιας προστασίας και της οικοδόμησης διαφόρων έργων και κατασκευών.¹

Στις μέρες μας το φορολογικό σύστημα έχει τροποποιηθεί και εκσυγχρονιστεί, καλύπτοντας τις απαιτούμενες ανάγκες των πολιτών και του κράτους στο σήμερα. Εκτός του γεγονότος ότι έχει αναπτυχθεί, παράλληλα, οι φόροι αναγνωρίζονται ως χρηματικές επιβαρύνσεις με ποικιλία μορφής που μπορεί να λάβουν. Με τις καινούργιες διατάξεις έχει οριστεί ότι όλοι οι πολίτες πρέπει να είναι υπόχρεοι προς κάθε φορολογία, αλλά τα ποσά αυτά να διαφοροποιούνται ανάλογα με τα εισοδηματικά ποσά του κάθε νοικοκυριού και τα περιουσιακά στοιχεία.²

1.2 Στόχοι

Το φορολογικό σύστημα κάθε κράτους έχει ορίσει τη σπουδαία λειτουργία και το έργο που επιτελεί προς την κοινωνία. Γι' αυτό το λόγο έχουν καταχωρηθεί οι διάφορες λειτουργίες του. Μία από τις λειτουργίες της φορολογίας είναι η μεταφορά πόρων στον δημόσιο τομέα, παρέχοντάς τους από τον ιδιωτικό, με στόχο τη χρηματοδότηση δαπανών για την παροχή δωρεάν υπηρεσιών. Η συγκεκριμένη λειτουργία ονομάζεται ταμειυτική και είναι από τις σημαντικότερες του κλάδου. Η οικονομική λειτουργία σχετίζεται με τη χρήση των φόρων ως προς την πολιτική που ακολουθεί ο κλάδος. Ανάλογα παραδείγματα μπορεί να είναι η αντιμετώπιση της ανεργίας και του πληθωρισμού, όπως και η οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Τέλος, η

---

¹ Αναστασόπουλος Ι. και Φορτσάκης Θ. (2003). Φορολογικό Δίκαιο, Σάκκουλα, Αθήνα

² Βάμβουκας Γ. (1997). Ελληνική οικονομία: Πολιτική για την ανάπτυξη και την εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών, Σμπίλιας, Αθήνα

λειτουργία της κοινωνίας έχει να κάνει με το πόσο χρήσιμοι είναι ο φόρος για την κοινωνική πολιτική του κράτους. Σε αυτή τη ρύθμιση αναδιανέμονται τα εισοδήματα με στόχο την αύξηση του πλούτου και της πορείας της κοινωνίας στην οικονομία.³

1.3 Χαρακτηριστικά

Από τα κυριότερα χαρακτηριστικά της φορολογίας είναι η φορολογική παροχή, όπου παίρνει τη χρηματική μορφή και απευθύνεται από τους ιδιώτες προς το κράτος. Παρέχεται με την καταβολή του εξαναγκασμού και τα ποσά υπολογίζονται από το κράτος. Επίσης, στα χαρακτηριστικά γνωρίσματα προσμετράται και το γεγονός ότι με την καταβολή των φόρων δεν υπολογίζεται κάποιο συγκεκριμένο αντάλλαγμα., δηλαδή δεν υπάρχει ανταποδοτικότητα. Από αυτή τη συμπεριφορά διαφοροποιείται ο φόρος που καταβάλλουν οι πολίτες από το ανταποδοτικό τέλος. Ως μέσο δράσης της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής χρησιμοποιείται ο φόρος, όπως ακόμη και για την πραγματοποίηση ορισμένων στόχων του κράτους.⁴

1.4 Γενικές αρχές

Μία από τις αρχές του φορολογικού συστήματος ενός κράτους είναι οι συνταγματικές επιταγές, όπου υποστηρίζεται η ισότητα των φορολογουμένων. Επίσης, η αρχή βεβαιώνει ότι όλες οι κινήσεις του συστήματος γίνονται έπειτα από σχετικούς νόμους που έχουν δημοσιευθεί. Η αρχή της ουδετερότητας του φόρου καταγράφει τη δίκαιη δραστηριοποίηση των μεταβολών. Έτσι, η φορολογία γίνεται αποτελεσματική με εξασφάλιση της ορθολογικής κατάταξης των διαδικασιών της παραγωγής. Μειώνοντας τις διακρίσεις της οικονομικής πολιτικής υπάρχουν και τα ανάλογα περιθώρια για να μεγεθύνονται τα τυπικά έσοδα. Κάτι τέτοιο, όμως, έχει ως προϋπόθεση την εφαρμογή αυτών των αρχών φορολογίας σε κάθε δραστηριότητα των επιχειρήσεων. Τέλος, η αποτελεσματικότητα του φόρου υποστηρίζει ότι δεν πραγματοποιείται φοροδιαφυγή, υπάρχει παραγωγικότητα και ισότητα των δράσεων, δεν πραγματοποιούνται απαλλαγές έναντι του φόρου και οι σχετικοί νόμοι είναι κατανοητοί και η εφαρμογή τους στην κοινωνία μπορεί να γίνει διαχρονικά.⁵

---

³ Κοψιαύτης Α. (2008). Κωδικοποίηση και ερμηνεία φορολογίας εισοδήματος φυσικών & νομικών προσώπων, Α' Τόμος, Press Line, Αθήνα

⁴ Βελέντζας Ι. (2004). Οικονομική και Φορολογικό Δίκαιο, ΙuS, Θεσσαλονίκη

⁵ Φλώρος Α. (2010). Φορολογική Λογιστική, Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα

1.5 Είδη φόρων

Οι φόροι διακρίνονται ανάλογα με τον τρόπο είσπραξης και το φορολογικό αντικείμενο που πραγματοποιείται. Αρχικά, οι φόροι μπορεί να διακριθούν σε έμμεσους και άμεσους. Οι έμμεσοι φόροι διαμορφώνονται με βάση τα εισοδηματικά κριτήρια και τα περιουσιακά στοιχεία. Εκτός του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.), οι υπόλοιποι δεν υποχρεούνται να εισπράττονται με ονομαστικούς καταλόγους. Παραδείγματα έμμεσων φόρων είναι το χαρτόσημο, οι δασμοί, ο Φ.Π.Α. και οι φόροι κατανάλωσης που εισπράττονται με τιμολόγια. Οι άμεσοι φόροι υπολογίζονται στα εισοδηματικά ποσά κάθε νοικοκυριού, με βάση τα περιουσιακά του στοιχεία, που αποτελούν προσδιοριστικούς παράγοντες της φορολογικής ικανότητας του καθενός. Η είσπραξη γίνεται από τους ονομαστικούς καταλόγους. Παραδείγματα άμεσων φόρων είναι οι δωρεές, οι φόροι από κληρονομίες, από τα εισοδήματα και οι γονικές παροχές.

Άλλα είδη φόρων είναι εκείνοι που διαφέρουν στη φύση του φορολογικού συντελεστή. Πιο συγκεκριμένα, οι αναλογικοί φόροι διατηρούν σταθερό τον συντελεστή χωρίς να σχετίζεται με άλλα κριτήρια που υπολογίζει και να επηρεάζεται. Οι προοδευτικοί φόροι μεταβάλλουν τον συντελεστή τους ανάλογα με τη φορολογική τους βάση, όπως ο φόρος εισοδήματος και κληρονομιών. Οι αντίστροφα προοδευτικοί φόροι μειώνουν τον συντελεστή τους όταν αυξάνεται η φορολογική βάση και αντίστροφα, άρα έχουν αντίστροφη ροή κίνησης.

Περιλαμβάνονται και φόροι ανάλογα με τον φορέα από τον οποίο προέρχονται οι φόροι. Υπάρχουν οι κρατικοί φόροι όπου καλύπτουν δαπάνες που έχουν συνταχθεί από τον κρατικό προϋπολογισμό. Ευθύνη για τους συγκεκριμένους φόρους έχει το Υπουργείο Οικονομικών. Οι φόροι τοπικής αυτοδιοίκησης συνδέονται με τις περιφερειακές ενότητες και τους δήμους. Τέλος, άλλοι φόροι αυτής της κατηγορίας είναι οι φόροι από φορείς κοινωνικής ασφάλισης.

Με τη μέθοδο υπολογισμού του φόρου μπορούμε να διακρίνουμε τον αναλογικό φόρο που πηγάζει από τα καταχωρημένα εισοδήματα και δεν σχετίζεται με το ποσό του εισοδήματος, αλλά είναι ορισμένος και ισάξιος για όλους. Ο προοδευτικός φόρος υποβάλλεται με αύξουσα πορεία ανάλογα με το εισόδημα. Οι τακτικοί φόροι είναι οι συνηθισμένοι και οι νέοι φόροι χωρίς να επιβάλλονται συγκεκριμένες προθεσμίες

καταβολής και οι έκτακτοι φόροι καλύπτουν τις απρόβλεπτες ανάγκες που παρουσιάζονται είτε για συγκεκριμένη χρονική περίοδο είτε εξ' ολοκλήρου.⁶

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Φορολογία στην Ελλάδα

2.1 Η ιστορία της φορολογίας στην Ελλάδα

Η Ελλάδα την περίοδο της τουρκοκρατίας εφάρμοζε το σύστημα φορολογίας της «δεκάτης», κατά το οποίο στα δέκα μέρη γεωργικής έκτασης το ένα αναλογούσε στο κράτος. Αυτό αποτελούσε παραχώρηση ενός δικαιώματος ιδιοκτησίας από τους πολίτες προς το δημόσιο – εκπρόσωπους τούρκους άρχοντες. Άλλο είδος φορολογίας αποτελούσε και ο κεφαλικός φόρος, ο οποίος αφορούσε πολίτες που δεν είχαν το μουσουλμανικό θρήσκευμα και έπρεπε να καταβάλλουν ορισμένο ποσό κάθε χρόνο.

Μετά την περίοδο της τουρκοκρατίας καταργήθηκε ο φόρος χαράτζ, ο οποίος χαρακτήριζε τους πολίτες σαν να φέρονται ως υπηρέτες προς το κράτος τους και με το νέο σύστημα φορολογίας εφαρμόστηκε ότι θα πρέπει να δίνεται από χωράφια και κτίσματα των πολιτών κάθε ένα ανά δέκα υπάρχοντα, από τα σπαρτά τους κάθε δύο ανά δέκα καλλιέργειες και από τα εθνικά κτίσματα τρία από τα δέκα. Από όλη αυτή τη διαδικασία μπορούσε κάποιος να απαλλαγεί στην περίπτωση που διέθετε μικρά κτίρια τα οποία τα χρησιμοποιούσε για τις καλλιέργειές του. Οι φόροι αποτελούσαν χαρακτήρα ενοικίου προς το κράτος. Οι εξαγωγικοί δασμοί συνεχίστηκαν και αφορούσε όλους τους πολίτες χωρίς εξαιρέσεις, με επιβάρυνση της τάξης του 12%.

Κατά την περίοδο του Καποδίστρια, στην Ελλάδα, υπόχρεοι προς τους φόρους ήταν οι πλούσιοι και οι ναυτικοί. Στους αγρότες για τα ενοίκια, τις μεταφορές προϊόντων και εμπορευμάτων που χρειάζονταν για τον τρύγο και το αλώνισμα το κόστος του φόρου ήταν στα 10%. Επίσης, όλες οι μετρήσεις για τα εμπορεύματα γινόταν υπό την επίβλεψη ατόμων από τις ένοπλες δυνάμεις. Οι αγρότες ήταν υποχρεωμένοι να μεταφέρουν τα αγαθά που τους ζητήθηκαν όσο μακρινή και αν ήταν η απόσταση αυτή. Σχετικά με το φορολογικό σύστημα της δεκάτης, ο Καποδίστριας μετέφερε τα γραφεία του κράτους στους δήμους από μέρη της επαρχίας που βρίσκονταν, ώστε να γλιτώσουν τα ποσά από τα ενοίκια. Ακόμη, οι φόροι

---

⁶ 6. Σέλλας Σ. (1989). Το ελληνικό φορολογικό σύστημα, Παπαζήση, Αθήνα

αναφέρονταν ως είδος διατίμησης παρά ως πληρωμής, και από αυτή την αλλαγή το θετικό ήταν ότι το κράτος απαλλάσσονταν από τα έξοδα που δημιουργούνταν από την εισπραξη των φόρων από τους πολίτες, αλλά το αρνητικό της υπόθεσης είναι ότι οι αγρότες κατά αυτή τη νομοθεσία μπορεί να εκμεταλλευτούν πολύ εύκολα από τους επιθετικούς τοκογλύφους. Οι δασμοί εισαγωγής προϊόντων περιορίστηκε στο 10% ενώ στις εξαγωγές στο 6%, ενώ για να ενισχύσει την φορολογία της επαρχίας εφάρμοσε φορολογία στους κτηνοτρόφους του τόπου.

Κατά το έτος 1830, στην πόλη της Μάνης ξεκίνησαν συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας για να μην καθιερωθούν φόροι στην πόλη. Ποτέ οι πολίτες της μέχρι τότε δεν είχαν αναγκαστεί να πληρώσουν και δεν ήθελαν να εφαρμοστεί κάτι τέτοιο, διότι θα ήταν για μόνιμα. Συγκροτήθηκε επανάσταση όπου διώχθηκαν οι φορολογικοί υπάλληλοι ελέγχου και τα άτομα του τελωνείου. Αυτό έγινε καθώς εκείνο το διάστημα είχε ανακοινωθεί η κατάργηση των προνομίων απέναντι στους δασμούς κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας, που ίσχυαν για τους ηγεμόνες τους τόπου.

Κατά την περίοδο κυριαρχίας του Όθωνα, διατηρήθηκε η φορολογία της δεκάτης, με μερικές μειώσεις στα ποσά, εφαρμόστηκε η φορολογία ανά στρέμμα, προστέθηκε η φορολογία εισροής και εκροής προϊόντων της χώρας μέσω των τελωνείων και καταργήθηκαν οι δασμοί εξαγωγών. Σχετικά με τους φόρους επιτηδευμάτων που εφαρμόστηκαν, δημιουργήθηκε η ανάγκη για να ισορροπήσουν τα έσοδα του κράτους με τα έξοδά του, με την παροχή φόρων ανάλογες για όλους τους πολίτες. Επίσης, στα επιτηδεύματα επιβάλλεται φόρος 5% στα κέρδη του καθενός, εκτός των εξόδων ενοικίου του εκάστοτε εργαστηριακού κέντρου δημιουργίας του. Κατά το 1836 ξεκίνησε η εφαρμογή του χαρτοσήμου και η διάρκεια του έχει εφαρμοστεί για πολλά χρόνια. Για τις ανάγκες του φόρου, πάρθηκε εντολή να μην εφαρμόζεται σε γεωργούς και κτηνοτρόφους, ώστε να μην θεωρηθεί κατάχρηση της καλοσύνης τους. Για τους οικοδομικούς φόρους μετρούνται μόνο ολόκληρες οι πολυκατοικίες ή και μέρους τους και ο φόρος υπολογίζεται σε 7% τους εισοδήματος των ενοίκων. Σχετικά με τους δημοτικούς φόρους, που θεωρείται έμμεση φορολογία, επιβάλλεται από το κράτος σε προϊόντα εισαγόμενα στην περιοχή τους. Η συναλλαγή γινόταν εκείνη τη στιγμή από τους εισπράκτορες που υπήρχαν στην είσοδο κάθε πόλης. Αυτό έφερε αναταραχές στους κατοίκους και κυρίως στους αγρότες που ήθελαν να πουλήσουν τα εμπορεύματά τους και φορολογούνταν σε κάθε πόλη που πήγαιναν τα προϊόντα. Από την μία πλευρά, μέσω του συγκεκριμένου φόρου χρηματοδοτούνταν ο δήμος κάθε περιοχής, ωστόσο από την άλλη πλευρά

εφαρμοζόταν η ισορροπημένη φορολογία του ενιαίου συστήματος την Ελλάδα, οπότε και δημιουργήθηκαν αρκετά προβλήματα. Όσον αφορά την εργασία κάθε ατόμου, κάθε πολίτης από 18 ετών και άνω πρέπει να εργάζεται μέχρι δώδεκα (12) ημέρες το έτος.

Το 1845 έχουμε την ίδρυση των πρώτων οικονομικών εφοριών, έπειτα από την κατάργηση των οικονομικών επιτροπών. Βέβαια αργότερα δεν έγινε κάποια αλλαγή καθώς έπαυσαν όλες οι σχετικές ενέργειες, μία πράξη που δεν έχουν βρεθεί τα αίτια της ακόμη και σήμερα. Έπειτα από ορισμένα χρόνια, το 1854 δημιουργήθηκαν συνολικά σαράντα τρεις (43) οικονομικές εφορίες σε όλη την επικράτεια της χώρας. Μέχρι τότε ακόμη λίγες χρειάζονταν για να διαθέτει μία εφορία κάθε επαρχία της Ελλάδας.

2.2 Είδη φόρων

Ο Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος (Κ.Φ.Ε.) έχει καταγράψει ορισμένες κατηγορίες του φορολογικού συστήματος στην Ελλάδα, όπως παρουσιάζονται παρακάτω.

Στους άμεσους φόρους περιλαμβάνεται ο φόρος εισοδήματος των πολιτών, όπου περιλαμβάνονται τα χρηματικά ποσά που έχει εισπράξει ο κάθε φορολογούμενος κατά το τελευταίο φορολογικό έτος που υπολογίζεται. Στην κατηγορία προσμετρώνται όλα τα είδη εισοδήματος που μπορεί να υπάρξουν, όπως από εργασία, περιουσιακά στοιχεία, σύνταξη, επενδύσεις, τόκοι και μέρισμα. Ο συγκεκριμένος φόρος εξαρτάται άμεσα από την δηλωμένη κατοικία του φορολογούμενου. Για τα νομικά πρόσωπα ισχύει ότι καταχωρείται φόρος κάθε έτος ανάλογα με τα αποκτηθέντα κέρδη της επιχείρησης και επιπλέον υπολογίζεται φόρος για τη διανομή μερισμάτων. Ο ενιαίος φόρος ιδιοκτησίας ακινήτων (ΕΝΦΙΑ) σχετίζεται με την ακίνητη περιουσιακή κατάσταση των πολιτών και έχει ξεκινήσει να επιβάλλεται από το φορολογικό έτος του 2014. Τέλος, ο φόρος γονικής παροχής υπολογίζεται όταν ο γονιός κάνει δωρεά περιουσίας στα τέκνα του και αντίστοιχα ο φόρος κληρονομιάς που επιβάλλεται με την διαθήκη των γονέων.

Στους έμμεσους φόρους καταχωρείται ο φόρος προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.), έχει ξεκινήσει να καταβάλλεται από το 1987 και σχετίζεται με την εγχώρια κατανάλωση των προϊόντων. Επίσης, η καταβολή του γίνεται τμηματικά και ο φόρος υπολογίζεται για κάθε επίπεδο παραγωγής ξεχωριστά, δηλαδή για κάθε επιπλέον

προϊόν που προστίθεται στη διαδικασία της παραγωγής. Εξαιτίας αυτού του γεγονότος και της διαδικασίας που παρουσιάζεται, έχει πάρει και τη συγκεκριμένη ονοματοδοσία του φόρου προστιθέμενης αξίας. Ο φόρος συγκέντρωσης κεφαλαίων έχει να κάνει με τις επιχειρήσεις που έχουν ως αντικείμενο την παροχή κέρδους από τη δραστηριότητά τους. Περιπτώσεις στις οποίες υπολογίζεται ο συγκεκριμένος φόρος είναι είτε η μεταβολή του κεφαλαίου είτε η πραγματοποίηση συγχώνευσης οντοτήτων. Τέλος, επιβάλλεται και στην περίπτωση όπου για την αύξηση του κεφαλαίου παρατηρείται ύπαρξη δανείων των εταίρων με την επιχείρηση. Στις μέρες μας ο φόρος δεν επιβάλλεται στην περίπτωση της σύστασης της οντότητας, έπειτα από το νόμο 4254/2014. Ακόμη, ο φόρος πολυτελείας υπολογίζεται για πολίτες που έχουν στην κατοχή τους αυτοκίνητα μεγάλου κυβισμού, ελικόπτερα, αεροσκάφη, ιδιωτικοί χώροι διασκέδασης όπως πισίνες σύμφωνα με τη δήλωση εισοδήματος του φορολογούμενου. Ο φόρος ασφαλιστρών επιβάλλεται για τις συμβάσεις για θέματα ασφάλειας που υπογράφουν οι πολίτες. Ο ειδικός φόρος κατανάλωσης σχετίζεται με τα προϊόντα ενέργειας, όπως το οινόπνευμα, τα ποτά και τα καπνά για την διαδικασία της παραγωγής, της μεταποίησης των στοιχείων - αγαθών, την κατοχή και την κυκλοφορία τους στο εμπόριο. Τα τέλη κυκλοφορίας επιβάλλονται ανά χρόνο σε κάθε πολίτη που διαθέτει οχήματα και γίνεται χρήση αυτών σε δημόσιους δρόμους. Τα τέλη ταξινόμησης είναι υποχρεωτικά για την είσοδο ενός οχήματος στην Ελλάδα προερχόμενο από τη Ευρώπη. Το χαρτόσημο αποτελεί είδος φόρου που επιβάλλεται σε συχνές συναλλαγές. Στις συναλλαγές με Φ.Π.Α. ή σε συμβάσεις όπως για παράδειγμα μεταβίβασης μετοχών, δεν υπολογίζεται χαρτόσημο.⁷

2.2 Φορολογικό σύστημα

Στην σύγχρονη εποχή το κράτος κάθε κοινωνίας, προκειμένου να ανταπεξέλθει οικονομικά στις διάφορες ανάγκες που δημιουργούνται, επιβάλλουν διάφορους τρόπους φορολογίας στους πολίτες. Σε μία ανεπτυγμένη κοινωνία, τα έσοδα από ανάλογους σκοπούς για το κράτος κυμαίνονται στο 30% - 50% ως προς τα εισοδήματα του κράτους. Επομένως, η φορολογία για το κράτος κρίνεται απαραίτητη και σε περιπτώσεις που μπορούν να συνδυαστούν και να υπάρξουν ταυτόχρονα είναι περισσότερο αποτελεσματικοί για την επίτευξη των απαραίτητων στόχων για το κράτος. Ευνοϊκές τροποποιήσεις για το κράτος έχει η εφαρμογή και η σύνθεση της

---

⁷ Κοψιάτης Α. (2008). Κωδικοποίηση και ερμηνεία φορολογίας εισοδήματος φυσικών & νομικών προσώπων, Α' Τόμος, Press Line, Αθήνα

λειτουργίας των φόρων, το οποίο έχει αποτελέσει ζήτημα που απασχολεί κάθε κοινωνία. Ωστόσο, έχει αρκετές επιρροές από διάφορους εξωτερικούς παράγοντες, αφού εν τέλει αυτή είναι και η σύνθεση του φόρου.⁸

Για τη δημιουργία του φορολογικού συστήματος λαμβάνονται υπόψη οι φόροι για το διάστημα που πραγματοποιείται ο έλεγχος και η σχετική νομοθεσία. Τα κριτήρια που συνδυάζονται για τον καθορισμό της φορολογίας είναι κοινωνικά, οικονομικά, και ιδεολογικά, διότι προσαρμόζονται στις ανάγκες της κοινωνίας εκείνη τη χρονική στιγμή, καθώς και στην καταλληλότητα και την ικανότητα προσαρμογής της στο σύστημα.⁹

2.3 Χαρακτηριστικά - Στοιχεία

Διάφορα σταθερά χαρακτηριστικά που κατακλύζουν ένα φορολογικό σύστημα είναι αυτά που μπορούν να δώσουν την αποτελεσματικότητα των δραστηριοτήτων. Πιο συγκεκριμένα, τέτοιου είδους χαρακτηριστικά γνώρισμα είναι η οικονομική αποτελεσματικότητα, όπου με τέτοιο τρόπο αποτελεσματικό προς το κράτος το σύστημα φορολογίας καταχωρεί τους πόρους που δέχεται μέσα σ' αυτή τη λειτουργία. Επίσης, το χαρακτηριστικό της απλότητας υποστηρίζει ότι για τη διαχείρισή του χρειάζονται λιγιστές δαπάνες και η εφαρμογή του γίνεται με εύκολο τρόπο. Άλλο χαρακτηριστικό γνώρισμα είναι η προσαρμοστικότητα του, καθώς εμφανίζονται διάφορες οικονομικές περιστάσεις κατά καιρούς που χρίζουν αντιμετώπιση. Έτσι, το φορολογικό σύστημα είναι σημαντικό να μπορεί να ενσωματωθεί στις μεταβολές που παρουσιάζονται. Η πολιτική υπευθυνότητα και η ασφάλεια έχει να κάνει με τον τρόπο που έχει σχεδιαστεί να λειτουργεί το σύστημα. Η δικαιοσύνη παίζει έναν σημαντικό ρόλο στη συμπεριφορά και το σχεδιασμό των κινήσεων της φορολογίας μίας κοινωνίας. Αυτό προβλέπει ότι σχετικά με τη συμπεριφορά προς τους πολίτες θα πρέπει να επικρατεί το χαρακτηριστικό του δικαίου.

Στην περίπτωση που για μία κοινωνία διαπιστωθεί ελλιπές σύστημα ως προς τον παράγοντα της φορολογίας, θα υπάρξουν αρνητικές επιδράσεις στην οικονομία, με αποτέλεσμα να χαθούν κέρδη από το κράτος. Αυτό το γεγονός καμία κοινωνία δεν

---

⁸ Γεωργακόπουλος Θ. (2005). Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική, Μπένου, Αθήνα

⁹ Κοψιαύτης Α. (2008). Κωδικοποίηση και ερμηνεία φορολογίας εισοδήματος φυσικών & νομικών προσώπων, Α' Τόμος, Press Line, Αθήνα

το επιθυμεί, γι' αυτό το λόγο γίνεται προσπάθεια να εφαρμόζονται όλα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που αναφέρθηκαν παραπάνω.¹⁰

2.4 Ανταγωνιστικότητα φορολογικού συστήματος στην Ελλάδα

Σύμφωνα με τα σχετικά αποτελέσματα του δείκτη διεθνούς φορολογίας του ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης) , η θέση της Ελλάδας στην φορολογία είναι ανεβασμένη τέσσερα επίπεδα σε σχέση με τα προηγούμενα αποτελέσματα. Ο συγκεκριμένος δείκτης υπολογίζει το κατά πόσο το φορολογικό σύστημα μίας χώρας προωθεί τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ο αριθμός των χωρών που έλαβαν μέρος στη συγκεκριμένη καταμέτρηση είναι τριάντα οκτώ (38), ενώ η θέση που κατέλαβε η Ελλάδα αριθμείται στην 29η, με την απόδειξη ότι μπορεί να βελτιωθεί έπειτα από τις απαραίτητες κινήσεις. Υποκατηγορίες που υπολογίζονται παράλληλα με το δείκτη είναι οι εταιρικοί φόροι όπου η χώρα πήρε την 19η θέση, η φορολογία φυσικών προσώπων στην 17η θέση, η φορολογία κατανάλωσης στην 30η θέση και η φορολογία κερδών στο εξωτερικό στο 25ο επίπεδο καταμέτρησης των αποτελεσμάτων.

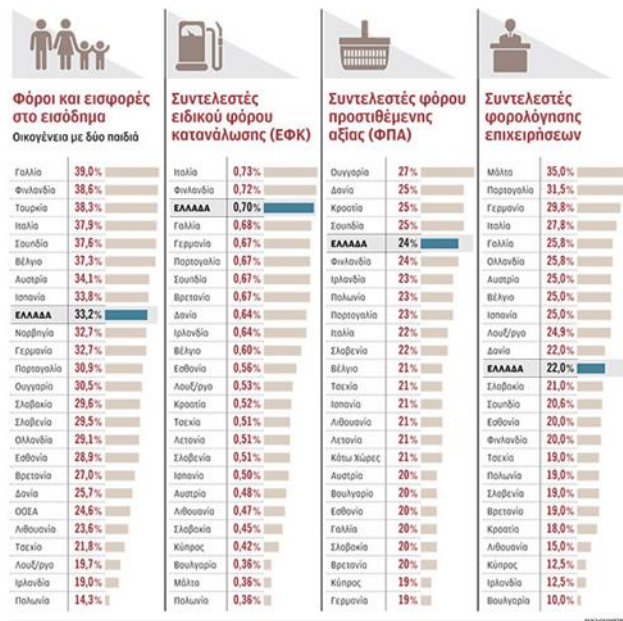
Οι αδυναμίες που διαπιστώθηκαν κατά την παραπάνω μέτρηση είναι ότι η χώρα διαθέτει περιορισμένο δείκτη συμβάσεων του φορολογικού συστήματος. Συγκεκριμένα διαθέτει πενήντα επτά (57) συμβάσεις σε σχέση με το μέσο όρο του οργανισμού που είναι στις εβδομήντα τέσσερις (74). Επίσης, οι επιχειρήσεις της χώρας έχουν αρκετούς περιορισμούς σχετικά με τις ζημίες που μπορούν να πάρουν θέση τα μελλοντικά κέρδη. Με τα συγκεκριμένα κριτήρια δεν γίνεται να μειώσουν τα εισοδήματά τους με τη χρήση των ζημιών. Τέλος, η Ελλάδα διαθέτει περιορισμένες βάσεις φορολογίας με υψηλό συντελεστή ΦΠΑ στο 24%.

Στα θετικά στοιχεία της χώρας ύστερα από την έρευνα είναι ο κανονισμός για τον αλλοδαπών εταιρειών στην Ελλάδα, όπου εφαρμόζεται μόνο στην περίπτωση του παθητικού εισοδήματος και χαρακτηρίζεται ως μετριοπαθείς. Θετικό αποτελεί και το γεγονός ότι ο καθαρός συντελεστής φορολογίας των φυσικών προσώπων είναι αρκετά χαμηλότερος από το μέσο όρο του οργανισμού, και συγκεκριμένα είναι στο 5%. Επίσης, χαμηλότερος από το μέσο είναι και ο συντελεστής για το φόρο του εταιρικού εισοδήματος, 22%.

---

¹⁰ <https://www.dianeosis.org/en/2016/06/taxevasion-in-greece/> (Ανακτήθηκε 3/8/2023)

Όπως μπορούμε να δούμε και στην παρακάτω εικόνα, η Ελλάδα κυμάνθηκε μεταξύ του Μεξικού και της Πολωνίας.

Διάγραμμα 1: Φορολογικοί συντελεστές

Τα μεγαλύτερα ποσά φόρων που εφαρμόζει η Ελλάδα παρατηρούνται στην έμμεση και άμεση φορολογία των πολιτών, όπως μπορούμε να καταλάβουμε από τα αποτελέσματα των στατιστικών της ΟΟΣΑ. Παρά όλη αυτή τη συμπεριφορά του φορολογικού συστήματος όμως, η χώρα παρουσιάζει τον χαμηλότερο φόρο στην κατηγορία της διανομής μερίσματος των μετόχων επιχειρήσεων. Αξίζει βέβαια να σημειωθεί ότι είναι και η χώρα με το χαμηλότερο φόρο στην Ευρώπη στην συγκεκριμένη κατηγορία. Αυτό μπορεί να οφείλεται και στο γεγονός ότι αρκετές χώρες δεν επιβαρύνουν καθόλου τις επιχειρήσεις με το συγκεκριμένο φόρο. Μία τέτοια κίνηση δίνει ώθηση σε ολοένα και περισσότερους επενδυτές να διεισδύουν στο χώρο των επενδύσεων. Στα νοικοκυριά με οικογένεια, οι φόροι που τους επιβάλλονται έχουν βελτιωθεί καθώς το κράτος έχει φροντίσει να μη τους επιβαρύνει τόσο και ανάλογα με τον αριθμό των παιδιών που έχει ένα νοικοκυριό να μπορεί να αποτάσσεται από ορισμένα ποσά, αντίστοιχα. Παρά, όμως, τις μειώσεις, τα νοικοκυριά ακόμη πλήττονται αρκετά από τη φορολογία του κράτους και πιστεύουν ότι πληρώνουν αρκετά. Η φορολογία των νοικοκυριών μπορεί να διαμορφωθεί για τις οικογένειες στο 33,2% φόρος επί του εισοδήματος, όταν ο μέσος όρος αυτών κυμαίνεται στο 24,6%. Στη συνολική της εικόνα, η Ελλάδα έχει κατακτήσει την 9^η

θέση ως το κράτος με τη μεγαλύτερη αποδοχή εισφορών από τους πολίτες της, μέσω των φόρων. Όσο αφορά τον επιχειρηματικό κόσμο, η φορολογία είναι στο 22% και οι φόροι μερισμάτων μειώθηκαν στο 5%, επομένως συμπεραίνεται ότι τα αποτελέσματα κινούνται θετικά για τον κλάδο. Σχετικά με τις επιχειρήσεις, το κράτος αργεί να μεταβληθεί και επομένως δεν μπορεί να «τρέξει» στις εξελίξεις που κινούνται οι επιχειρήσεις, με αυτό το γεγονός να προκαλεί βοήθεια προς τους επιχειρηματίες, αφού το κράτος τους δίνει το περιθώριο να είναι περισσότερο ανταγωνιστικοί στο εξωτερικό τους περιβάλλον. Οι εταιρικοί συντελεστές κυμαίνονται στο 10% - 12%, με πολλές χώρες εκτός των μερισμάτων να μην επιβάλλουν και υπεραποσβέσεις δαπανών. Άλλο πρόβλημα που εντοπίστηκε στη χώρα είναι τα υψηλά ποσά στους έμμεσους φόρους, όπως εκείνος της κατανάλωσης βενζίνης και μάλιστα ιδιαίτερα υψηλά βρίσκεται η χώρα σε σχέση με άλλες χώρες της Ε.Ε. Σύμφωνα με τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το ελάχιστο ύψος που προβλέπεται όσον αφορά τον Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης στη βενζίνη ανέρχεται στο 0,36 ευρώ/λίτρο. Βέβαια, ελάχιστες χώρες έχουν υιοθετήσει τον κατώτατο συντελεστή ΕΦΚ.

Οι οικογένειες με δύο παιδιά είναι εκείνες που έχουν στηρίξει τα έσοδα του κράτους από τη φορολογία τους στα χρόνια επί μνημονίων, γι' αυτό το λόγο και από τις πρόσφατες εξελίξεις του 2019 οι σχετικές μεταρρυθμίσεις βοήθησαν τα εισοδήματα των νοικοκυριών, αλλά παρατηρήθηκαν ζημίες στο κράτος, ύψους 18.000 ευρώ. Γι' αυτό το λόγο μπήκε η κατηγορία κλίμακας στα νοικοκυριά, σύμφωνα με την οποία για οικογένειες με εισόδημα από 40.000 και άνω ο φορολογικός τους συντελεστής διαμορφώνεται στο 44%. Για παράδειγμα, σε μία οικογένεια ο εργαζόμενος γονιός μπορεί να εισπράξει ακαθάριστα του μισθού του το ποσό του 81,9% συνολικά, έπειτα από την εκκαθάριση των φόρων.

Στο σύνολο των χωρών, το Ηνωμένο Βασίλειο με ποσοστό 39,4% των συντελεστών μερισμάτων ακολουθεί τη Δανία με μεγαλύτερο ποσοστό στο 42%, ενώ μεγαλύτερο φορολογικό συντελεστή μερισμάτων έχει η Ιρλανδία με 51%. Η Κύπρος αλλά και η Ιρλανδία αποτελούν τις χώρες που προτιμούν οι επιχειρηματίες για να εκτελέσουν τη δραστηριότητά τους, με φορολογικό συντελεστή επί των εσόδων τους στο 12,5%, που χαρακτηρίζεται ως αρκετά χαμηλότερος από άλλες χώρες της Ευρώπης. Η Ελλάδα που επιβάλλει φόρο στα μερίσματα, αυτός υπολογίζεται στο 5% συνολικά. Τα εταιρικά κέρδη μπορεί να φορολογηθούν διπλά σε ορισμένες χώρες της ευρωζώνης, όπως σε οικονομικό επίπεδο ο φόρος του εταιρικού εισοδήματος και ο φόρος των κεφαλαιουχικών κερδών. Άλλες χώρες προκειμένου να μην εμφανίζονται

οι φόροι σε δύο και οι επιχειρηματίες φορολογούνται διπλά, έχουν ενσωματώσει τους φόρους σε έναν. Σύμφωνα με τους αναλυτές, η Ελλάδα έχει διατηρήσει σε χαμηλό επίπεδο τη φορολογία για το γεγονός να μπορούν οι ξένοι να έχουν την ίδια αντιμετώπιση και σε άλλη χώρα εκτός της δικής τους. Σε γενικές γραμμές η Ελλάδα θα μπορούσε να γίνει πόλος έλξης επενδύσεων καθότι ο φορολογικός συντελεστής δεν είναι από τους υψηλότερους στην Ε.Ε. Ωστόσο, το «αγκάθι» που εντοπίζουν οι άνθρωποι του χώρου σχετίζεται κυρίως με διαδικαστικά και διαχειριστικά θέματα, τα οποία πολλές φορές τους αναγκάζουν να σηκώσουν τα χέρια ψηλά. Και αυτό καθώς το ελληνικό Δημόσιο αργεί να προσαρμοστεί στις εξελίξεις. Είναι ενδεικτικό ότι μία startup για καιρό δεν ήξερε πώς να τιμολογήσει τις υπηρεσίες τις, ενώ άλλη καινοτόμα επιχείρηση δεν έβρισκε σε ποιον ΚΑΔ ανήκει. Στην πρώτη 5άδα των ευρωπαϊκών χωρών με τους υψηλότερους συντελεστές ΦΠΑ βρίσκεται η Ελλάδα, παρά το γεγονός ότι ήδη στις Βρυξέλλες έχουν ξεκινήσει συζητήσεις και έχουν ληφθεί κατ' αρχάς αποφάσεις που παρέχουν τη δυνατότητα στη χώρα μας να προχωρήσει στη μείωση των συντελεστών. Επίσης, η θέση της κυβέρνησης για μεγάλη μείωση των εσόδων από ενδεχόμενη μείωση του ΦΠΑ ενδεχομένως να μην ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, καθώς η ιστορία έχει δείξει ότι όσο υψηλότεροι είναι οι συντελεστές τόσο μεγεθύνεται η φοροδιαφυγή. Η Ελλάδα επιβάλλει Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης στο ντίζελ, που ανέρχεται σε 0,41 ευρώ/λίτρο (13η θέση ανάμεσα στις χώρες-μέλη της Ε.Ε.). Οι χώρες με τον χαμηλότερο Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης στο ντίζελ είναι η Ουγγαρία, με 0,32 ευρώ/λίτρο (κάτω από το ελάχιστο προβλεπόμενο όριο λόγω της συναλλαγματικής ισοτιμίας), η Βουλγαρία και η Πολωνία, που αμφότερες επιβάλλουν δασμούς της τάξης των 0,33 ευρώ/λίτρο.¹¹

2.5 Αδυναμίες

Μέχρι το έτος του 2013, έτος ξεσπάσματος της οικονομικής κρίσης, για την Ελλάδα στο φορολογικό σύστημα διαπιστώθηκε η μεγάλη αδυναμία αυτή της γραφειοκρατίας. Στη συνέχεια, για όλα τα επόμενα έτη το μεγαλύτερο πρόβλημα του συστήματος είναι αυτό της δυσκολίας χρηματοδότησης των δραστηριοτήτων. Τα εμπόδια που μεταβλήθηκαν κατά την οικονομική κρίση είναι του φορολογικού πλαισίου και οι φορολογικοί συντελεστές, όπου εξαιτίας της πολιτικής και

---

¹¹ <https://www.kathimerini.gr/economy/562384114/ti-kai-pos-forologeitai-stin-ellada/> (Ανακτήθηκε 26/8/2023)

οικονομικής αστάθειας, την παρουσίαση της διαφθοράς, με τους περιορισμούς στην αγορά και την ανεπάρκεια των υποδομών, εμφανίστηκαν με αρνητικό χαρακτήρα στη φορολογία της χώρας. Η μεγαλύτερη πηγή αδυναμίας, βέβαια, είναι ο τρόπος λειτουργίας του φορολογικού πλαισίου. Αν και για μεγάλο χρονικό διάστημα οι ευθύνες ρίχνονταν στους φορολογικούς συντελεστές. Βασικότερη αιτία του προβλήματος είναι το πολύπλοκο φορολογικό σύστημα που εφαρμόζεται στην Ελλάδα.

Ο ΟΟΣΑ σε σχετική ανακοίνωσή του παροτρύνει τη διοίκηση να προχωρήσει σε απλούστευση του συστήματος και ενίσχυση της διοίκησης. Ακόμη, στις προθέσεις του είναι η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής με την εντατικοποίηση των ελέγχων και την προτίμηση των ηλεκτρονικών συναλλαγών. Άρα, η ελληνική φορολογία αντιμετωπίζει τρεις αδυναμίες στο χαρακτήρα της, όπως εκείνο της φοροδιαφυγής, της πολυπλοκότητάς της και της διοίκησης συμμόρφωσης. Όλα αυτά τα αίτια έγιναν πιο έντονα με το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης. Γι' αυτό το λόγο, η σχετική νομοθεσία έχει τροποποιηθεί αρκετά τα τελευταία χρόνια, με την αύξηση των συμβουλίων και των νόμων - διαταγμάτων κατά πολύ. Επομένως, το πλαίσιο της φορολογίας μόνο απλούστερο δεν έχει καταφέρει να παρουσιαστεί, αφού ένα τέτοιο γεγονός, όπως το παραπάνω δημιουργεί ασάφειες και αντιφάσεις. Με αυτές τις κινήσεις, εμφανίστηκε το φαινόμενο της πολυνομίας, το μεγαλύτερο αίτιο για όλα τα προβλήματα που αναφέραμε παραπάνω, το οποίο όπως διαπιστώθηκε από έρευνες είναι συχνά και συναντάται σε κάθε χώρα, επομένως χαρακτηρίζεται και ως αναπόφευκτο γεγονός. Η βελτίωση της διοίκησης του συστήματος μπορεί να φέρει την αποτελεσματικότητα και τη δικαιοσύνη των δραστηριοτήτων. Όλα αυτά η χώρα κατάφερε να τα εξαλείψει και να τα βελτιώσει, με μεγαλύτερο επίτευγμα εκείνο του φόρου προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.). Με την ενίσχυση του συστήματος και τη δημιουργία της διοίκησης εσόδων, Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.), έχει υποστηριχθεί ο τρόπος επικοινωνίας και κατά συνέπεια ενημέρωσης των φορολογουμένων. Με αυτό τον τρόπο ρυθμίζονται και οι διάφορες οφειλές των πολιτών προς το δημόσιο με γρήγορο τρόπο. Όλος αυτός ο εκσυγχρονισμός της φορολογίας έχετε δώσει ιδιαίτερο προβάδισμα στο σύνολο της δραστηριότητας της χώρας.¹²

---

¹² Hale A. and Borys D. and Adams M. (2011). 'Regulatory overload: A behavioral analysis of regulatory compliance', Mercatus Center – George Mason University, Working paper no. 11-47, November

2.6 Παραοικονομία

Ο τρόπος λειτουργίας του φορολογικού συστήματος συνδέεται άμεσα με την αύξηση του παράγοντα της φοροδιαφυγής των πολιτών. Σε αυτό το σημείο έχουν εντοπισθεί δύο διαφορετικές έννοιες - φαινόμενα στην οικονομία της χώρας. Το ένα σχετίζεται με την φοροδιαφυγή, όπου σημαίνει ότι οι πολίτες αποφεύγουν κάτι που έχει οριστεί σύμφωνα με το νόμο, δηλαδή παρανομούν. Από την άλλη πλευρά, έχει εντοπισθεί η φοροαποφυγή, σύμφωνα με το οποίο οι πολίτες αποφεύγουν το γεγονός της φορολογίας σύμφωνα με τα επιτρεπτά όρια που έχουν σχεδιαστεί.

Οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές αυξάνουν το φαινόμενο της φοροδιαφυγής, λόγω του ότι τα εισοδήματα των πολιτών διατίθενται σε περιορισμένη ποσότητα. Η επιθυμία των φορολογουμένων να πληρώσουν τους φόρους που τους αναλογούν ή αλλιώς η φορολογική τους συνείδηση, σχετίζεται άμεσα με την πορεία κίνησης του φαινομένου της παραοικονομίας. Στη χώρα μας, το συγκεκριμένο φαινόμενο κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα, καθώς τα έσοδα του κράτους μειώνονται και η κατανομή πλέον γίνεται με άνισο τρόπο. Από τον επιχειρηματικό κόσμο, οι μικρές επιχειρήσεις είναι εκείνες με τα μεγαλύτερα ποσοστά παραοικονομίας στη χώρα. Φορολογούμενοι είτε με νομικό είτε με φυσικό χαρακτήρα που συμπεριφέρονται με φοροδιαφυγή, σύμφωνα με το πλαίσιο επιβάλλεται τιμωρία καθώς εντοπίζεται ως παράνομη δραστηριότητα. Αυτό το φαινόμενο μπορεί να αντιμετωπιστεί με επιτυχία με την πραγματοποίηση συχνότερων ελέγχων της φορολογίας, σύμφωνα με τους Allingham & Sandmo.¹³

2.7 Αρχές φορολογικού δικαίου

Στα πλαίσια της φορολογίας λαμβάνει χώρα η δικαιοσύνη ως προς το διαμοιρασμό του φόρου στους πολίτες. Με την πολιτική της φορολογίας εφαρμόζεται η κάθετη φορολογία, κατά την οποία οι φορολογούμενοι διαφέρουν ως προς τα κριτήρια αξιολόγησης και δεν αντιμετωπίζονται ισότιμα. Επίσης, εφαρμόζεται και η οριζόντια φορολογία όπου οι πολίτες έχουν ανάλογες συνήθειες και ο φορολογικός τους συντελεστής δε διαφέρει.

---

¹³ Allingham M. and Sandmo A. (1972). Income tax evasion: A theoretical analysis. Journal, Public Economics, 1, 323–338

Σύμφωνα με την αρχή της ίσης και δίκαιης μεταχείρισης έχουν αναπτυχθεί διάφορα φαινόμενα, όπως η θεωρία της φοροδοτικής ικανότητας και του ανταλλάγματος. Με τη θεωρία της φοροδοτικής ικανότητας, υπάρχει άμεση σχέση της οικονομικής κατάστασης των πολιτών με τη φορολογία τους. Αυτός θεωρείται και ένας τρόπος δίκαιης αντιμετώπισης, ώστε να εφαρμόζεται ως μέσο διαχωρισμού και κατανομής. Έτσι, δε λαμβάνονται υπόψη τα διάφορα οφέλη που μπορεί να έχουν οι πολίτες από το κράτος, ώστε κατά αυτό τον τρόπο να υπολογιστούν και οι ανάλογοι φόροι. Έχει αποδειχθεί ως ο καταλληλότερος τρόπος διανομής φόρων και γι' αυτό το λόγο έχει γνωρίσει τη μεγαλύτερη ανταπόκριση από το σύστημα. Για τη χρήση της συγκεκριμένης θεωρίας χρησιμοποιούνται δείκτες όπως είναι το εισόδημα και τα περιουσιακά στοιχεία των φορολογουμένων. Έτσι υπάρχει ανάλογη σχέση μεταξύ της θεωρίας και των δεικτών, όπου όταν ένας πολίτης έχει μεγάλη περιουσία θα έχει και μεγάλη φοροδοτική ικανότητα αντίστοιχα. Στις ανεπτυγμένες χώρες γίνεται χρήση της προοδευτικής φορολογίας όπου μέσω αυτού η φοροδοτική ικανότητα μπορεί να εκφραστεί με καλύτερο τρόπο. Επίσης, υπάρχει ποικιλία φορολογικών συντελεστών με περισσότερα κλιμάκια. Έτσι, εφαρμόζεται ο προοδευτικός φόρος, όπου ανάλογα με τους φόρους που πρέπει να καλυφθούν αυξάνεται η φορολογία των πολιτών. Ακόμη ένας δείκτης που μπορεί να χρησιμοποιηθεί είναι η κατανάλωση, δηλαδή η δαπάνες κάθε νοικοκυριού, αν και σε πολλά χρονικά διαστήματα έχει κριθεί ως αναξιόπιστος παράγοντας μέτρησης προϋποθέσεων.

Με βάση τη θεωρία του ανταλλάγματος νοείται ορθολογική η ίση αντιμετώπιση των πολιτών, με τη χρήση ίδιων συντελεστών. Σύμφωνα με αυτό, ανάλογα οφέλη θα πρέπει να απολαμβάνουν οι πολίτες με την ανάλογη φορολογία τους. Άρα, στο φαινόμενο αυτό οι πολίτες φορολογούνται ισόποσα με τα οφέλη τους από τα δημόσια αγαθά του κράτους.¹⁴

2.8 Φορολογία Εισοδήματος Στην Ελλάδα

Μετά από συνεχή έρευνα που διοργάνωσε το IOBE (Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών), εντοπίσαμε αδύναμους κρίκους και προτείναμε σχετικές λύσεις στα προβλήματα που υπάρχουν στο ελληνικό φορολογικό σύστημα. Τα συμπεράσματα της μελέτης τεκμηριώνουν τα χαρακτηριστικά ότι η Ελλάδα

---

¹⁴ <https://www.e-forologia.gr/cms/viewContents.aspx?id=191582> (Ανακτήθηκε 5/8/2023)

λειτουργεί άδικα και δεν επιτυγχάνει σημαντικά αποτελέσματα όσον αφορά τη φορολογία που ισχύει για φυσικά και νομικά πρόσωπα. Ως αποτέλεσμα, το εμπόριο δεν μπορεί να αναπτυχθεί, υπάρχει ανισότητα γύρω του και το σύστημα γίνεται όλο και πιο περίπλοκο. Οι συνεχείς αλλαγές που επικρατούν σε αυτά τα κινήματα συμβάλλουν στην εμφάνιση της φοροδιαφυγής. Ωστόσο, έχουν τεθεί ερωτήματα για το ενδεχόμενο επιβολής του φορολογικού συντελεστή στην Ελλάδα και, εάν συμβεί αυτό, ποιος θα ήταν ο οικονομικός συμβιβασμός για το θέμα.

Ως εκ τούτου, σχετική έρευνα έχει απαντήσει σε πολλά από αυτά τα ερωτήματα και έχει προσπαθήσει να επιλύσει μερικά από αυτά. Επίσης, ανέλυσε πολύ προσεκτικά όλα αυτά τα αποτελέσματα. Πιο συγκεκριμένα, μπόρεσε να αναλύσει τη φορολογία και την τρέχουσα κατάσταση της Ελλάδας και να τη συγκρίνει με μελλοντικά ποσά που η χώρα είχε συμφωνήσει να ακολουθήσει. Επιπλέον, ανακάλυψε και δημοσίευσε τα απαραίτητα στοιχεία για τα μεγαλύτερα λάθη που εντοπίστηκαν στον κλάδο της φορολογίας εισοδήματος, υπολόγισε πιθανά σενάρια που απέδειξαν εναλλακτικούς τρόπους λειτουργίας με στόχο την απλούστευση και αποτελεσματικότερη λειτουργία του συστήματος. Τέλος, η μελέτη παρέχει συστάσεις για την ανάπτυξη πολιτικών εκσυγχρονισμού του ελληνικού φορολογικού συστήματος.

Η έρευνα διεξήχθη για τον εντοπισμό ζητημάτων που περιπλέκουν τη λειτουργία του φορολογικού συστήματος και δημοσιεύτηκε ως σημαντική έρευνα για σημαντικά ζητήματα όπως η φοροδιαφυγή. Αυτά τα αποτελέσματα για την Ελλάδα συνδυάστηκαν σε ένα σύνολο προτάσεων με τρεις στόχους, συγκεκριμένα την αντιμετώπιση των ανησυχιών για την ασφάλεια της χώρας, την επανεκκίνηση της οικονομίας και την επίλυση του δημόσιου χρέους.

2.9 Φορολογία φυσικών προσώπων – επιχειρήσεων

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται τα εισοδήματα από μισθωτή εργασία, συντάξεις και επιχειρηματική δραστηριότητα φυσικών προσώπων:

Εισόδημα σε ΕΥΡΩ	Συντελεστής επί του εισοδήματος
0,00 - 10 000,00	9%
10 000,01 - 20 000,00	22%
20 000,01 - 30 000,00	28%
30 000,01 - 40 000,00	36%

$\geq 40\ 000,01$	44%
-------------------	-----

Τα κέρδη από επιχειρηματικές δραστηριότητες φορολογούνται πλέον όπως περιγράφεται παραπάνω. Επομένως, εάν ένας φορολογούμενος λαμβάνει εισόδημα από μισθωτή εργασία και εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα, όλα αυτά τα εισοδήματα θα φορολογούνται σύμφωνα με τα παραπάνω πρότυπα.

Εισοδήματα Ελλάδας από ακίνητη περιουσία:

Εισόδημα σε ΕΥΡΩ	Συντελεστής %
0,00 - 12 000,00	15%
12 000,01 - 35 000,00	35%
$\geq 35\ 000,01$	45%

Ο φορολογικός συντελεστής για τα μερίσματα που διανεμήθηκαν κατά το φορολογικό έτος 2016 είναι 10% (ο φορολογικός συντελεστής για τα μερίσματα που διανέμονται από την 1η Ιανουαρίου 2017 είναι 15%), ο φορολογικός συντελεστής για τους τόκους είναι 15%, ο φορολογικός συντελεστής για τα δικαιώματα είναι 20% και ο φορολογικός συντελεστής για το εισόδημα από υπεραξίες είναι 15%.

Το συνολικό ετήσιο εισόδημα (πραγματικό ή τεκμαρτό) υποβάλλεται σε εισφορά αλληλεγγύης σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα:

Εισόδημα σε ΕΥΡΩ	Συντελεστής επί του συνολικού εισοδήματος
0,00 - 12 000,00	0%
12 000,01 - 20 000,00	2,20%
20 000,01 - 30 000,00	5,00%
30 000,01 - 40 000,00	6,50%
40 000,01 - 65 000,00	7,50%
65 000,01 - 220 000,00	9,00%
$\geq 220\ 000,01$	10,00%

Τα ιατρικά έξοδα και τα έξοδα νοσοκομειακής περίθαλψης εκπίπτουν φορολογικά έως 10% εάν υπερβαίνουν το 5% του φορολογητέου εισοδήματος. Επιπλέον, το 10% των δωρεών σε οργανισμούς που αναγνωρίζονται με απόφαση του

Υπουργού Οικονομικών, εφόσον δεν υπερβαίνουν το 5% του φορολογητέου εισοδήματος. Επιπλέον, για φορολογούμενους με εισόδημα κάτω των 20.000 ευρώ, η μείωση είναι 1.900 ευρώ για φορολογούμενους χωρίς παιδιά, 1.950 ευρώ για φορολογούμενους με ένα παιδί, 2.000 ευρώ για φορολογούμενους με δύο παιδιά και 2.000 ευρώ για φορολογούμενους με τρία παιδιά. Οι φορολογούμενοι λαμβάνουν μείωση 2.100€. Διατίθεται μείωση 10 ευρώ για κάθε 1.000 ευρώ φορολογητέου εισοδήματος από μισθούς και συντάξεις.

Μερικές φορές, φόρος πολυτελούς τρόπου ζωής επιβάλλεται σε όσους κατέχουν ή διαθέτουν επιβατικά αυτοκίνητα (1.929 έως 2.500 κυβικά μέτρα, φορολογικός συντελεστής είναι 5%, 2.500 κυβικά μέτρα και άνω, φορολογικός συντελεστής είναι 13%), αεροσκάφη, ελικόπτερα άνω των 5 μέτρων για ιδιωτική χρήση, ανεμόπτερα, πισίνες και κρουαζιερόπλοια (13%).

Φορολογικός κάτοικος Ελλάδας θεωρείται κάθε φυσικό πρόσωπο που έχει μόνιμη ή κύρια κατοικία ή συνήθη διαμονή ή κέντρο ζωτικών συμφερόντων στην Ελλάδα ή είναι προξενικός, διπλωματικός ή δημόσιος υπάλληλος ή δημόσιος υπάλληλος που έχει ελληνική ιθαγένεια και υπηρετεί στο εξωτερικό. και όποιος επομένως μένει στην Ελλάδα για περισσότερες από 183 ημέρες. Οι φορολογικοί κάτοικοι στην Ελλάδα φορολογούνται για το παγκόσμιο εισόδημά τους και μπορούν να λαμβάνουν εκπτώσεις φόρου στο εξωτερικό, ενώ οι μόνιμοι κάτοικοι εξωτερικού φορολογούνται μόνο για το εισόδημα που δημιουργείται στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια ενός δεδομένου φορολογικού έτους.

Το θέμα του φόρου επί των πωλήσεων στην Ελλάδα απασχολεί πολλούς καθώς αλλάζει συχνά. Επομένως, ειδικά εάν κάποιος είναι επιχειρηματίας ή σκέφτεται να ανοίξει τη δική του επιχείρηση, πρέπει να κατανοήσει το τρέχον φορολογικό σύστημα.

Με απλά λόγια, ο εταιρικός φόρος είναι ένας φόρος που επιβάλλεται από την κυβέρνηση στα κέρδη της εταιρείας. Οι εταιρικοί φόροι διαφέρουν από χώρα σε χώρα, με ορισμένες χώρες να τους βαθμολογούν ακόμη και με μηδενικό βαθμό και ως εκ τούτου να θεωρούνται φορολογικοί παράδεισοι. Στην Ελλάδα, όμως, αυτό δεν ισχύει απόλυτα, οπότε κάθε επιχειρηματίας πρέπει να γνωρίζει τι φόρους πρέπει να πληρώσει στο κράτος στο τέλος του φορολογικού έτους. Εδώ, πρέπει να διευκρινιστεί ότι ο εταιρικός φόρος επιβάλλεται στα λειτουργικά κέρδη και όχι στα εισοδήματα. Με κάποιες βασικές γνώσεις εκτός θέματος, ας δούμε αναλυτικότερα τον φόρο επιχειρήσεων που ισχύει για όλους τους τύπους εταιρειών στην Ελλάδα.

Φορολογία Ατομικών Επιχειρήσεων

Από	Έως	Φορολογία
0€	10,000€	9%
10,001€	20,000€	22%
20,001€	30,000€	28%
30,001€	40,000€	36%
40,001€	∞	44%

Το Private Equity (PPE) είναι μια σχετικά νέα εταιρική μορφή που εμφανίστηκε το 2012 ως μια ευέλικτη λύση για επιχειρηματίες που θέλουν να αποφύγουν τη γραφειοκρατία των προηγούμενων εταιρικών μορφών. Η ΙΚΕ προσφέρει πολλά πλεονεκτήματα σε όσους την επιλέξουν, όπως μηδενικό αρχικό κεφάλαιο, εύκολη εγγραφή και σταθερό φορολογικό συντελεστή. Μεταξύ αυτών, τα κέρδη φορολογούνται με φορολογικό συντελεστή 22% και όταν τα κέρδη διανέμονται φορολογούνται με φορολογικό συντελεστή 5%. Ο συντελεστής φόρου προπληρωμής για την επόμενη χρήση είναι 80% (40% για τα τρία πρώτα έτη). Επομένως, η φορολόγηση της ΙΚΕ είναι πιο απλή γιατί δεν υπάρχει κλίμακα, αλλά σταθερός συντελεστής.

Η Ανώνυμη Εταιρεία (ΑΕ) είναι ένα ιδιαίτερα γνωστό είδος στην Ελλάδα και συνηθίζεται για μεγάλα νομικά πρόσωπα. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το ελάχιστο αρχικό κεφάλαιο στην Α.Ε. είναι 25.000 ευρώ που καταβάλλονται εξ ολοκλήρου κατά την εγγραφή, κάτι που δεν είναι πάντα προσιτό για τις μικρότερες εταιρείες. Όσον αφορά τη φορολογία, τα κέρδη φορολογούνται με συντελεστή 22%, η διανομή κερδών φορολογείται με συντελεστή 5%, και ο συντελεστής φόρου προπληρωμής για την πρώτη τριετία είναι 40%.

Μια LLC (εταιρεία περιορισμένης ευθύνης) είναι ένας τύπος εταιρείας που είναι γενικά πιο δημοφιλής από μια SA επειδή είναι απλούστερη και πιο οικονομική στη σύστασή της. Επιπλέον, ο καθορισμός του ύψους του κεφαλαίου είναι δωρεάν, η ευθύνη των εταίρων είναι περιορισμένη και υπάρχουν δύο θέματα, η συνέλευση των

εταίρων και ο διαχειριστής. Η κατάσταση εδώ είναι παρόμοια με πριν, τα κέρδη φορολογούνται με 22%, τα κέρδη φορολογούνται με 5% όταν διανέμονται και ο συντελεστής προ φόρων για τα πρώτα 3 χρόνια είναι 40%. Αξίζει λοιπόν να σημειωθεί ότι είναι μια κεφαλαιουχική εταιρεία που μοιράζεται αρκετά χαρακτηριστικά με την ΙΚΕ.

Η Ομόρρυθμη εταιρεία (ΟΕ) και η Ετερόρρυθμη εταιρεία (ΕΕ) είναι δύο πολύ διαδεδομένοι τύποι εταιρειών στην Ελλάδα. Η ΟΕ είναι ένα νομικό πρόσωπο που αποτελείται από δύο ή περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Δεν υπάρχουν ελάχιστες απαιτήσεις κεφαλαίου και χαρακτηριστικό είναι ότι όλοι οι εταίροι φέρουν την ίδια ευθύνη. Δηλαδή, κάθε πρόσωπο αναλαμβάνει όλες τις υποχρεώσεις της εταιρείας με όλη του την περιουσία, ανεξάρτητα από το ύψος του μετοχικού κεφαλαίου του. Επομένως, ακόμη και αν η εταιρεία λυθεί, η ευθύνη της δεν θα λήξει και η ΟΕ είναι κατάλληλη για εταιρείες που θέλουν να αποκτήσουν υψηλές αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας λόγω της ιδιαιτερότητάς της.

Η ΕΕ είναι μια εταιρεία ενός ατόμου που απαιτεί τουλάχιστον δύο άτομα για τη σύσταση, εκ των οποίων ο ένας είναι ομόρρυθμος εταίρος και ο άλλος ετερόρρυθμος εταίρος. Οι ομόρρυθμοι εταίροι ευθύνονται αλληλεγγύως και εις ολόκληρων με το νομικό πρόσωπο για τα χρέη της εταιρείας και την προσωπική τους περιουσία, ενώ οι ετερόρρυθμοι εταίροι ευθύνονται μόνο στο ύψος της κεφαλαιακής τους εισφοράς. Επομένως, ο ένας εταίρος έχει απεριόριστη ευθύνη και ο άλλος έχει περιορισμένη ευθύνη. Όπως και στην ΟΕ, τα κέρδη από την ΕΕ φορολογούνται με συντελεστή 22%, με παρακράτηση φόρου 40% για τα πρώτα 3 χρόνια. Συνοπτικά, αυτά ισχύουν για τους εταιρικούς φόρους στην Ελλάδα. Στις περισσότερες περιπτώσεις, το σύστημα είναι απλό και έχει κατ' αποκοπή συντελεστή, εκτός από τις ατομικές επιχειρήσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Εμπειρικά αποτελέσματα

3.1 Φορολογικός συντελεστής και κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν ανά περιφέρεια της Ελλάδας

Στη συγκεκριμένη παράγραφο παρουσιάζουμε τον φορολογικό συντελεστή, τα έσοδα από τη φορολογία εισοδήματος προς το συνολικό εισόδημα για κάθε περιφέρεια για τα έτη 2000 μέχρι 2022. Τα αποτελέσματα που θα παρουσιαστούν στη συνέχεια προέκυψαν έπειτα από τις σχετικές μετρήσεις στο πρόγραμμα SPSS.

Ξεκινώντας την ανάλυση των αποτελεσμάτων για την πρώτη περιφέρεια, Περιφέρεια Αττικής, αξίζει να σημειωθεί ότι αποτελείται από το Νομό Αθηνών, το Νομό Ανατολικής Αττικής, το Νομό Δυτικής Αττικής και από το Νομό Πειραιά. Τα αποτελέσματα απεικονίζονται στον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 1: Περιφέρεια Αττικής

	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Φορολογικός συντελεστής	0,2072	0,0414
Κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν	23.177,97	3.369,93

Σύμφωνα με τα παραπάνω αποτελέσματα διαπιστώνουμε ότι η μέση τιμή της περιφέρειας για τη φορολογία της ισούται με το ποσό φόρου διά το σύνολο του εισοδήματός της και είναι περίπου ίσο με 21%, από δίπλα απεικονίζεται η τυπική απόκλιση. Σύμφωνα με το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν, δηλαδή τον μέσο πλούτο της περιφέρειας, ισούται με 23.177,97. Δηλαδή από αυτό καταλαβαίνουμε ότι ένας κάτοικος της συγκεκριμένης περιφέρειας έχει κατά μέσο όρο 23.177,97 ευρώ εισόδημα για τα έτη που αναλύουμε.

Στη συνέχεια, η επόμενη περιφέρεια που θα ασχοληθούμε είναι η Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, η οποία αποτελείται από τους εξής νομούς: Νομός Δράμας, Νομός Έβρου, Νομός Καβάλας, Νομός Ροδόπης και Νομός Ξάνθης. Τα αποτελέσματα απεικονίζονται στον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 2: Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Φορολογικός συντελεστής	0,1085	0,0364
Κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν	12.384,77	1.617,50

Συμπερασματικά για την περιφέρεια μπορούμε να αναφέρουμε ότι η μέση τιμή της φορολογίας της κυμαίνεται στο 11%, ενώ ο πλούτος κάθε πολίτη κατά μέσο όρο είναι ίσος με 12.384,77 ευρώ.

Για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας αναφέρουμε αρχικά ότι αποτελείται από το Νομό Χαλκιδικής, το Νομό Ημαθίας, το Νομό Κιλκίς, το Νομό Πέλλας, το Νομό Πιερίας, το Νομό Σερρών και το Νομό Θεσσαλονίκης. Από τα αποτελέσματα στο πρόγραμμα επεξεργασίας προκύπτουν τα ακόλουθα:

Πίνακας 3: Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Φορολογικός συντελεστής	0,1272	0,0428
Κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν	13.700,96	1.833,14

Η μέση τιμή φορολογίας των πολιτών στην περιφέρεια είναι στο 13% και τα μέσα εισοδήματα των πολιτών στα 13.700,96 ευρώ.

Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας έχει το Νομό Φλώρινας, το Νομό Γρεβενών, το Νομό Καστοριάς και το Νομό Κοζάνης. Τα αποτελέσματα της έρευνας για τη συγκεκριμένη περιφέρεια είναι:

Πίνακας 4: Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Φορολογικός συντελεστής	0,1210	0,0517
Κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν	15.966,90	2045,52

Η περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας υπολογίζει κατά μέση τιμή 21% φορολογία και οι πολίτες της συγκεντρώνουν κατά μέσο όρο 15.966,90 ευρώ εισόδημα.

Στη συνέχεια ασχοληθήκαμε με την Περιφέρεια της Ηπείρου, που έχει στο δυναμικό της το Νομό Άρτας, το Νομό Ιωαννίνων, το Νομό Πρέβεζας και το Νομό Θεσπρωτίας. Τα αποτελέσματα της έρευνας είναι:

Πίνακας 5: Περιφέρεια Ηπείρου

	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Φορολογικός συντελεστής	0,1185	0,0381
Κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν	12.466,50	1.372,62

Από τα αποτελέσματα του παραπάνω πίνακα προκύπτει ότι η φορολογία που εφαρμόζει η περιφέρεια είναι στο ποσοστό του 12%, ενώ ως προς τα εισοδήματα των πολιτών έχουμε το ποσό των 12.466,50 ευρώ κατά μέση τιμή.

Η Περιφέρεια της Θεσσαλίας αποτελούμενη από το Νομό Καρδίτσας, το Νομό Λάρισας, το Νομό Μαγνησίας και το Νομό Τρικάλων, έχει τα εξής αποτελέσματα:

Πίνακας 6: Περιφέρεια Θεσσαλίας

	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Φορολογικός συντελεστής	0,1113	0,0375
Κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν	13.120,63	1.646,46

Από τους υπολογισμούς καταλαβαίνουμε ότι και η συγκεκριμένη περιφέρεια δεν απέχει κατά πολύ από τις προηγούμενες αφού ως αποτέλεσμα έχει το φορολογικό της συντελεστή στο 11% και τα εισοδήματα των πολιτών στα 13.120,63 ευρώ κατά μέσο όρο συνολικά.

Η Περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας με τους νομούς της, Νομός Ευβοίας, Νομός Ευρυτανίας, Νομός Φωκίδας, Νομός Φθιώτιδας και Νομός Βοιωτίας, έχει τα εξής φορολογικά στοιχεία κατά μέση τιμή:

Πίνακας 7: Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Φορολογικός συντελεστής	0,1026	0,0307
Κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν	16.132,00	1.716,36

Η περιφέρεια φορολογεί τους κατοίκους της κατά μέσο όρο με 10% φορολογικό συντελεστή και με μέσο εισόδημα πολιτών στα 16.132 ευρώ συνολικά.

Για την Περιφέρεια της Πελοποννήσου έχουμε το Νομό Αρκαδίας, το Νομό Αργολίδας, το Νομό Κορινθίας, το Νομό Λακωνίας και το Νομό Μεσσηνίας. Τα αντίστοιχα αποτελέσματα της έρευνας είναι τα ακόλουθα:

Πίνακας 8: Περιφέρεια Πελοποννήσου

	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Φορολογικός συντελεστής	0,1252	0,0404
Κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν	14.201,60	1.628,71

Η περιφέρεια εφαρμόζει 13% φορολογικό συντελεστή στο ενιαίο φορολογικό της σύστημα με μέση τιμή εισοδημάτων των πολιτών της στα 14.201,60 ευρώ.

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας αποτελούμενη από το Νομό Αχαΐας, το Νομό Αιτωλοακαρνανίας και το Νομό Ηλείας, έχει συγκεντρώσει:

Πίνακας 9: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Φορολογικός συντελεστής	0,1153	0,0397
Κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν	12.991,21	1.869,59

Από τα οποία προκύπτει ότι η περιφέρεια φορολογεί τους πολίτες με 12% συντελεστή με μέσο εισόδημα των πολιτών να είναι στα 12.991,21 ευρώ.

Στην Περιφέρεια των Ιονίων Νήσων έχουμε το Νομό Κέρκυρας, το Νομό Κεφαλληνίας, το Νομό Λευκάδας και το Νομό Ζακύνθου. Ο σχετικός πίνακας είναι:

Πίνακας 10: Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Φορολογικός συντελεστής	0,1300	0,0429
Κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν	16.459,21	2.522,14

Η περιφέρεια έχει συγκεντρώσει τον φορολογικό της συντελεστή στο 13% και το μέσο εισόδημα των πολιτών της στα 16.459,21 ευρώ.

Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου έχει το Νομό Χίου, το Νομό Λέσβου και Νομό Σάμου, με αριθμητικά ποσά:

Πίνακας 11: Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Φορολογικός συντελεστής	0,1317	0,0329
Κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν	13.138,19	2.321,03

Ο φόρος εισοδήματος υπολογίζεται για την περιφέρεια στο 13% και το μέσο εισόδημα των πολιτών στα 13.138,19 ευρώ.

Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου αποτελείται από το Νομό Κυκλάδων και από το Νομό Δωδεκανήσου. Έχουμε αντλήσει από την περιφέρεια τα εξής αποτελέσματα:

Πίνακας 12: Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Φορολογικός συντελεστής	0,1440	0,0549
Κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν	19.017,04	2.675,89

Η περιφέρεια συγκεντρώνει μέσο συντελεστή φορολογίας περίπου ίσο με 15% και το εισόδημα των πολιτών στα 19.017,04 ευρώ.

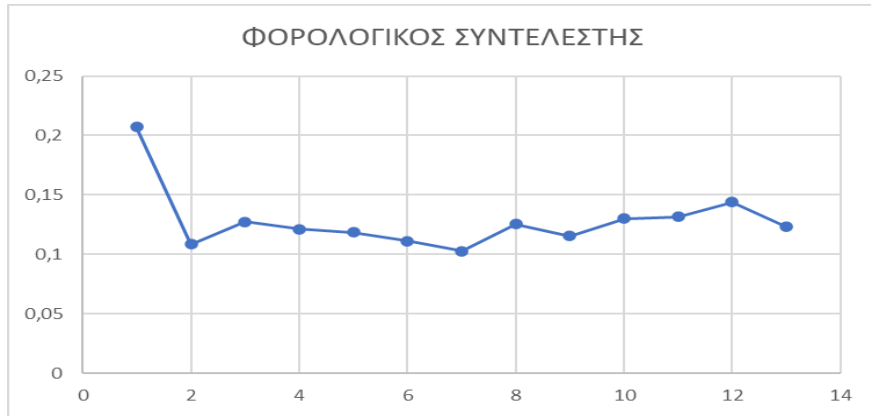
Τέλος, η Περιφέρεια της Κρήτης συγκεντρώνει τους εξής νομούς: το Νομό Χανίων, το Νομό Ηρακλείου, το Νομό Λασιθίου και το Νομό Ρεθύμνης. Ο συγκεντρωτικός πίνακας μέσω των τιμών φορολογικού συστήματος είναι:

Πίνακας 13: Περιφέρεια Κρήτης

	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Φορολογικός συντελεστής	0,1231	0,0446
Κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν	15.060,02	2.102,65

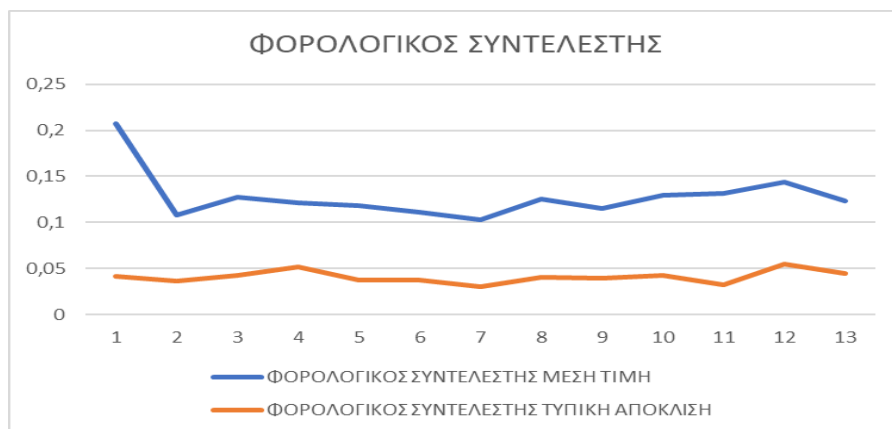
Η περιφέρεια έχει αποδώσει μέσο φορολογικό συντελεστεί στο 12% και τον εφαρμόζει, όπως και μέσο εισόδημα πολιτών στα 15.060,02 ευρώ.

Συγκρίνοντας συνολικά τα παραπάνω αποτελέσματα σε κάθε περιφέρεια, αντλούμε τα παρακάτω συγκεντρωτικά διαγράμματα.

Διάγραμμα 2: Φορολογικός συντελεστής Μέση τιμών περιφερειών

Αυτό που μπορούμε να σχολιάσουμε είναι ότι η μέση τιμή του φορολογικού συντελεστή στο σύνολο των 13 περιφερειών κυμαίνεται σχετικά στις ίδιες αναλογίες τιμών, με την καμπύλη του διαγράμματος να κινείται στη μέση των αξόνων, με ορισμένες μικρές διακυμάνσεις.

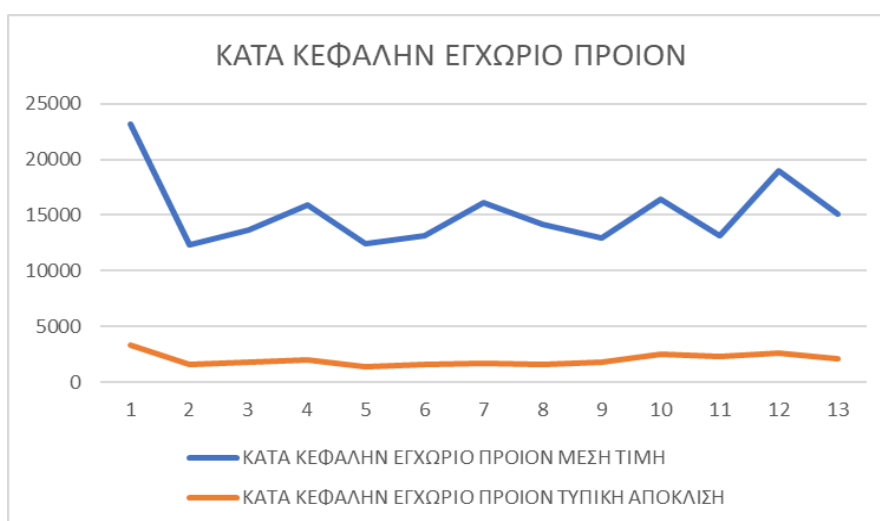
Διάγραμμα 3: Φορολογικός συντελεστής Μέση τιμή & Τυπική απόκλιση περιφερειών

Παρατηρώντας το γράφημα είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι ο άξονας της μέσης τυπικής απόκλισης είναι σχεδόν ευθεία, που αυτό δηλώνει ότι οι αποκλίσεις των τιμών που αναπαρίστανται, από την πραγματικότητα δεν απέχουν κατά πολύ.

Διάγραμμα 4: Κατά κεφαλήν εγχώριο προϊόν Μέση τιμή περιφερειών

Στο παραπάνω γράφημα βλέπουμε ότι ο άξονας έχει έντονες διακυμάνσεις, με αποτέλεσμα να συμπεραίνουμε ότι στην κάθε περιφέρεια το μέσο εισόδημα των πολιτών διαφέρει, ωστόσο έχουν σημείο κίνησης το κέντρο των αξόνων.

Διάγραμμα 5: Κατά κεφαλήν εγχώριο προϊόν Μέση τιμή & Τυπική απόκλιση περιφερειών

Με ανάλογο τρόπο κινείται και αυτό το διάγραμμα, με μέση τιμή ανάλογη με μικρές διακυμάνσεις και τυπική απόκλιση μηδαμινή.¹⁵

Στη συνέχεια εκτιμούμε την καμπύλη Laffer, η οποία απεικονίζει στο σύνολό της τη σχέση που δημιουργείται ανάμεσα σε ένα φόρο που εφαρμόζεται από το κράτος και τα ποσά εισπραξής από το συγκεκριμένο φόρο. Πιο συγκεκριμένα, κατά τη συγκεκριμένη θεωρία, θεωρούμε ότι στην περίπτωση που ο συντελεστής φόρου

¹⁵ <https://www.statistics.gr/> (Ανακτήθηκε 20/8/2023)

ισούται με το μηδέν, τότε τα εισοδήματα του κράτους είναι μηδέν. Στην περίπτωση, όμως, που ο συντελεστής του φόρου είναι ίσος με 100, τότε τα εισοδήματα του κράτους είναι εξίσου μηδέν. Με βάση τη θεωρία αυτή, μεταξύ του μηδέν και του εκατό υπάρχει ένας ιδανικός φορολογικός συντελεστής, κατά τον οποίο μεγιστοποιούνται τα φορολογικά έσοδα. Κατά συνέπεια, όταν ο φορολογικός συντελεστής είναι μικρότερος του ιδανικού ή πλησιάζει τον ιδανικό, δηλαδή βρίσκεται σε χαμηλό οικονομικό όριο, τότε τα έσοδα του κράτους αυξάνονται. Αντίθετα, όταν ο φορολογικός συντελεστής είναι μεγαλύτερος από τον ιδανικό, τότε τα κρατικά έσοδα μειώνονται, με αποτέλεσμα η μείωση αυτή να αποβαίνει σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού.

Εφαρμόσαμε τα δεδομένα που είχαμε για κάθε μία περιφέρεια το ακόλουθο δυναμικό μοντέλο. Εκτίμηση του δυναμικού μοντέλου:

$$y_t = \beta_0 + \beta_1 x_t + \beta_2 x_t^2 + \gamma_1 x_{t-1} + \delta_1 y_{t-1} + u_t \quad (1)$$

όπου

y_t = λογάριθμος φορολογικών εσόδων εισοδήματος και

x = λογάριθμος φορολογικών εσόδων προς συνολικό εισόδημα.

Στη συνέχεια η τιμή που προκύπτει η άριστη τιμή είναι $e^{-\frac{\varphi}{2\psi}}$, όπου

$$\varphi = \frac{\beta_1 + \gamma_1}{1 - \delta_1}$$

$$\psi = \frac{\beta_2}{1 - \delta_1}$$

Οι εκτιμήσεις και οι διαγνωστικοί έλεγχοι της γραμμικής παλινδρόμησης (1) για κάθε περιφέρεια παρουσιάζονται στο παράρτημα I και οι εκτιμήσεις των συντελεστών φ και ψ παρουσιάζονται στο παράρτημα II.

Για την εκτίμηση και τους διαγνωστικούς ελέγχους της παραπάνω εξίσωσης έχουμε τα αποτελέσματα παρακάτω για κάθε περιφέρεια, όπως και για την εκτίμηση των συντελεστών φ και ψ :

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Πίνακας 14: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Αττικής

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
Y_1	0,596532	0,09288	6,42	0,0000
Constant	5,38463	1,584	3,40	0,0040
X	2,77781	1,152	2,41	0,0292
X_1	-0,547104	0,08659	-6,32	0,0000
X²	0,677414	0,3357	2,02	0,0619

AR 1-2 test: $F(2,13) = 0,046953$ [0,9543]

ARCH 1-1 test: $F(1,18) = 1,3871$ [0,2542]

Normality test: $\text{Chi}^2(2) = 2,5639$ [0,2775]

Hetero test: $F(7,12) = 1,2330$ [0,3574]

RESET23 test: $F(2,13) = 0,99920$ [0,3948]

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Πίνακας 15: Εκτίμηση συντελεστών ϕ και ψ για Περιφέρεια Αττικής

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
ϕ	5,52883	1,990	2,78	0,0129
ψ	1,67898	0,6089	2,76	0,0135

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ

Πίνακας 16: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
Y_1	0,813659	0,09435	8,62	0,0000
X_1	-0,727127	0,1293	-5,62	0,0000
X²	-0,262608	0,1469	-1,79	0,0927
X	-0,368976	0,6965	-0,530	0,6035

AR 1-2 test: $F(2,14) = 1,6666$ [0,2243]

ARCH 1-1 test: $F(1,18) = 1,1893$ [0,2899]

Normality test: $\text{Chi}^2(2) = 0,11809$ [0,9427]

Hetero test: $F(7,12) = 0,90011$ [0,5365]

RESET23 test: $F(2,14) = 0,87002$ [0,4404]

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ

Πίνακας 17: Εκτίμηση συντελεστών ϕ και ψ για Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
ϕ	-5,88223	0,2042	-28,8	0,0000
ψ	-1,40929	0,08979	-15,7	0,0000

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Πίνακας 18: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
Y_1	0,870208	0,07198	12,1	0,0000
X_1	-0,810211	0,1179	-6,87	0,0000
X	-0,111113	0,6589	-0,169	0,8682
X²	-0,215382	0,1489	-1,45	0,1674

AR 1-2 test: $F(2,14) = 1,0078$ [0,3900]

ARCH 1-1 test: $F(1,18) = 0,28925$ [0,5973]

Normality test: $\text{Chi}^2(2) = 0,82184$ [0,6630]

Hetero test: $F(7,12) = 1,2852$ [0,3349]

RESET23 test: $F(2,14) = 5,0494$ [0,0223]*

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Πίνακας 19: Εκτίμηση συντελεστών ϕ και ψ για Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
ϕ	-7,09844	0,4351	-16,3	0,0000
ψ	-1,65943	0,2122	-7,82	0,0000

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Πίνακας 20: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
Y_1	0,951565	0,04165	22,8	0,0000
X_1	-0,746679	0,06237	-12,0	0,0000
X	0,533321	0,2792	1,91	0,0742
X²	-0,0411534	0,05213	-0,789	0,4414

AR 1-2 test: $F(2,14) = 1,1323$ [0,3501]

ARCH 1-1 test: $F(1,18) = 0,82843$ [0,3748]

Normality test: $\text{Chi}^2(2) = 0,49342$ [0,7814]

Hetero test: $F(7,12) = 3,0146$ [0,0450]*

RESET23 test: $F(2,14) = 0,85235$ [0,4474]

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Πίνακας 21: Εκτίμηση συντελεστών ϕ και ψ για Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
ϕ	-4,40504	0,7871	-5,60	0,0000
ψ	-0,849666	0,3180	-2,67	0,0156

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ

Πίνακας 21: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Ηπείρου

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
Y_1	0,839097	0,1100	7,63	0,0000
X_1	-0,700689	0,1496	-4,69	0,0002
X	-0,199901	0,7124	-0,281	0,7826
X²	-0,221179	0,1643	-1,35	0,1970

AR 1-2 test: $F(2,14) = 1,4670$ [0,2640]

ARCH 1-1 test: $F(1,18) = 0,015924$ [0,9010]

Normality test: $\text{Chi}^2(2) = 0,82782$ [0,6611]

Hetero test: $F(7,12) = 3,5631$ [0,0261]*

RESET23 test: $F(2,14) = 0,28507$ [0,7562]

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ

Πίνακας 23: Εκτίμηση συντελεστών ϕ και ψ για Περιφέρεια Ηπείρου

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
ϕ	-5,59711	0,2365	-23,7	0,0000
ψ	-1,37461	0,1073	-12,8	0,0000

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Πίνακας 24: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Θεσσαλίας

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
Y_1	0,823867	0,08415	9,79	0,0000
X_1	-0,695363	0,1253	-5,55	0,0000
X	-0,380462	0,6362	-0,598	0,5582
X²	-0,255380	0,1363	-1,87	0,0793

AR 1-2 test: $F(2,14) = 2,2301$ [0,1443]

ARCH 1-1 test: $F(1,18) = 1,6958$ [0,2093]

Normality test: $\text{Chi}^2(2) = 6,2473$ [0,0440]*

Hetero test: $F(7,12) = 1,9189$ [0,1534]

Hetero-X test: not enough observations

RESET23 test: $F(2,14) = 3,7444$ [0,0498]*

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Πίνακας 25: Εκτίμηση συντελεστών ϕ και ψ για Περιφέρεια Θεσσαλίας

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
ϕ	-6,10801	0,3190	-19,1	0,0000
ψ	-1,44993	0,1418	-10,2	0,0000

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Πίνακας 26: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
Y_1	0,848936	0,1236	6,87	0,0000
X_1	-0,669002	0,1377	-4,86	0,0002
X	-0,176594	0,8258	-0,214	0,8334
X²	-0,192290	0,1851	-1,04	0,3143

AR 1-2 test: $F(2,14) = 1,3150$ [0,2997]

ARCH 1-1 test: $F(1,18) = 0,018315$ [0,8939]

Normality test: $\text{Chi}^2(2) = 1,6800$ [0,4317]

Hetero test: $F(7,12) = 1,6295$ [0,2182]

RESET23 test: $F(2,14) = 0,36255$ [0,7022]

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Πίνακας 27: Εκτίμηση συντελεστών ϕ και ψ για Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
ϕ	-5,59758	0,4484	-12,5	0,0000
ψ	-1,27290	0,1968	-6,47	0,0000

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Πίνακας 28: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Πελοποννήσου

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
Y_1	0,797202	0,06488	12,3	0,0000
X_1	-0,760403	0,1174	-6,48	0,0000
X	-0,529586	0,5308	-0,998	0,3332
X²	-0,328287	0,1253	-2,62	0,0185

AR 1-2 test: $F(2,14) = 0,30646$ [0,7409]

ARCH 1-1 test: $F(1,18) = 0,0023752$ [0,9617]

Normality test: $\text{Chi}^2(2) = 1,1253$ [0,5697]

Hetero test: $F(7,12) = 0,89117$ [0,5422]

RESET23 test: $F(2,14) = 1,7426$ [0,2110]

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Πίνακας 29: Εκτίμηση συντελεστών ϕ και ψ για Περιφέρεια Πελοποννήσου

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
ϕ	-6,36095	0,1817	-35,0	0,0000
ψ	-1,61878	0,08654	-18,7	0,0000

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Πίνακας 30: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
Y_1	0,854953	0,08732	9,79	0,0000
X_1	-0,688416	0,1276	-5,40	0,0001
X	-0,158798	0,6313	-0,252	0,8046
X²	-0,195323	0,1318	-1,48	0,1578

AR 1-2 test: $F(2,14) = 2,1438$ [0,1541]

ARCH 1-1 test: $F(1,18) = 0,32695$ [0,5745]

Normality test: $\text{Chi}^2(2) = 0,72101$ [0,6973]

Hetero test: $F(7,12) = 1,8849$ [0,1598]

RESET3 test: $F(2,14) = 0,61302$ [0,5556]

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Πίνακας 31: Εκτίμηση συντελεστών ϕ και ψ για Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
ϕ	-5,84097	0,2677	-21,8	0,0000
ψ	-1,34662	0,1203	-11,2	0,0000

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ

Πίνακας 32: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
Y_1	0,358861	0,2244	1,60	0,1307
Constant	4,35376	1,844	2,36	0,0321
X	0,953970	0,8169	1,17	0,2611
X_1	-0,316256	0,1890	-1,67	0,1150
X²	0,0481951	0,2000	0,241	0,8129

AR 1-2 test: $F(2,13) = 0,047680$ [0,9536]

ARCH 1-1 test: $F(1,18) = 0,78610$ [0,3870]

Normality test: $\text{Chi}^2(2) = 2,6194$ [0,2699]

Hetero test: $F(7,12) = 0,41617$ [0,8743]

RESET23 test: $F(2,13) = 0,65408$ [0,5362]

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ

Πίνακας 33: Εκτίμηση συντελεστών ϕ και ψ για Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
ϕ	0,994658	1,372	0,725	0,4783
ψ	0,0751710	0,3327	0,226	0,8239

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Πίνακας 34: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
Y_1	0,792975	0,1856	4,27	0,0007
Constant	0,998979	1,961	0,510	0,6178
X	0,524700	1,203	0,436	0,6689
X_1	-0,691729	0,1333	-5,19	0,0001
X²	-0,0672190	0,2996	-0,224	0,8255

AR 1-2 test: $F(2,13) = 0,88961$ [0,4344]

ARCH 1-1 test: $F(1,18) = 1,6226$ [0,2189]

Normality test: $\text{Chi}^2(2) = 3,3905$ [0,1836]

Hetero test: $F(7,12) = 0,88168$ [0,5483]

RESET23 test: $F(2,13) = 0,21904$ [0,8062]

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Πίνακας 35: Εκτίμηση συντελεστών ϕ και ψ για Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
ϕ	-0,806807	6,655	-0,121	0,9049
ψ	-0,324691	1,632	-0,199	0,8447

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Πίνακας 36: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
Y_1	0,349938	0,3242	1,08	0,2974
Constant	3,76505	1,929	1,95	0,0699
X	-0,0736229	0,7881	-0,0934	0,9268
X_1	-0,275938	0,2072	-1,33	0,2028
X²	-0,202184	0,2259	-0,895	0,3848

AR 1-2 test: $F(2,13) = 1,8620$ [0,1945]

ARCH 1-1 test: $F(1,18) = 0,012887$ [0,9109]

Normality test: $\text{Chi}^2(2) = 3,6476$ [0,1614]

Hetero test: $F(7,12) = 1,1913$ [0,3764]

RESET23 test: $F(2,13) = 0,72256$ [0,5040]

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Πίνακας 37: Εκτίμηση συντελεστών ϕ και ψ για Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
ϕ	-0,537734	1,109	-0,485	0,6339
ψ	-0,311023	0,2716	-1,15	0,2681

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

Πίνακας 38: Εκτίμηση εξίσωσης για Περιφέρεια Κρήτης

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
Y_1	0,708806	0,2132	3,33	0,0046
Constant	1,63705	1,306	1,25	0,2292
X	0,137297	0,6427	0,214	0,8337
X_1	-0,501399	0,1683	-2,98	0,0094
X²	-0,133558	0,1588	-0,841	0,4134

AR 1-2 test: $F(2,13) = 0,68975$ [0,5192]

ARCH 1-1 test: $F(1,18) = 2,3054$ [0,1463]

Normality test: $\text{Chi}^2(2) = 1,9498$ [0,3772]

Hetero test: $F(7,12) = 0,67611$ [0,6899]

RESET23 test: $F(2,13) = 0,48163$ [0,6284]

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

Πίνακας 39: Εκτίμηση συντελεστών ϕ και ψ για Περιφέρεια Κρήτης

	Coefficient	StdError	t-value	t-prob
ϕ	-1,25038	1,330	-0,940	0,3603
ψ	-0,458657	0,2862	-1,60	0,1275

Από την εκτίμηση των αποτελεσμάτων του μοντέλου (1) υπολογίστηκε ο βέλτιστος φορολογικός συντελεστής για κάθε περιφέρεια τα οποία παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

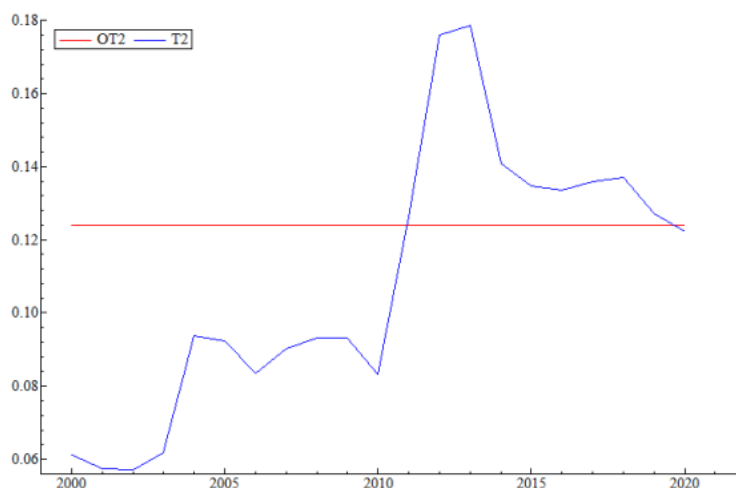
Πίνακας 40: Ο βέλτιστος φορολογικός συντελεστής για κάθε περιφέρεια

Περιφέρεια Αττικής	-----
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	0,12407
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	0,11779
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	0,07485
Περιφέρεια Ηπείρου	0,13056
Περιφέρεια Θεσσαλίας	0,12169
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	0,11094
Περιφέρεια Πελοποννήσου	0,14019
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	0,11432
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	-----
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	0,28868*
Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	0,42128*
Περιφέρεια Κρήτης	0,25587*

Για την Περιφέρεια Αττικής και τα Ιόνια Νησιά δε βρέθηκε βέλτιστος φορολογικός συντελεστής, γιατί δεν μπορέσαμε να εκτιμήσουμε την καμπύλη Laffer, δηλαδή δε βρέθηκε να υπάρχει ανάστροφο, ήταν σαν v , έχει ελάχιστο η καμπύλη, επομένως, δεν κατέστη δυνατό να υπάρχει εκτίμηση της καμπύλης Laffer.

Για την Περιφέρεια Βορείου και Νοτίου Αιγαίου, καθώς και για την Περιφέρεια Κρήτης, η εκτίμηση του άριστου φορολογικού συντελεστή δεν είναι στατιστικά σημαντική, δηλαδή δεν είναι εμπειρικά αξιόπιστα τα αποτελέσματα.

Η σύγκριση του φορολογικού συντελεστή για κάθε περιφέρεια με τον άριστο φορολογικό συντελεστή απεικονίζεται αναλυτικά παρακάτω:

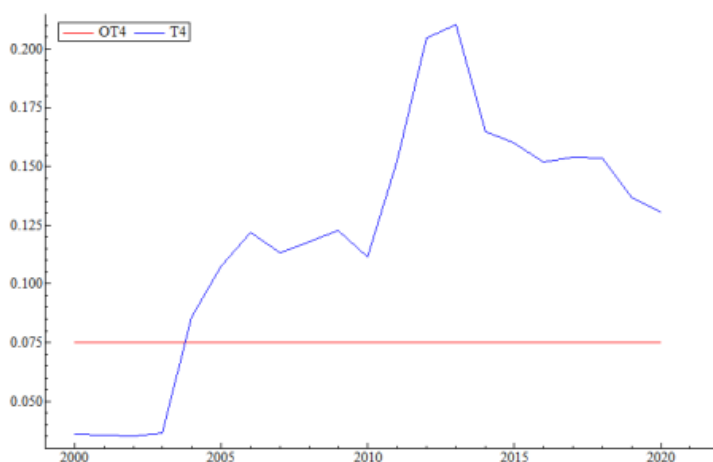
Διάγραμμα 6: Σύγκριση φορολογικού συντελεστή για την περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης με τον άριστο φορολογικό συντελεστή

Από το παραπάνω διάγραμμα είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η κόκκινη γραμμή είναι η εκτίμηση του άριστου φορολογικού συντελεστή, για τη συγκεκριμένη περιφέρεια έχουμε το 0,12407, δηλαδή 12,4% . Άρα, ο φορολογικός συντελεστής για την περιφέρεια της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, που μεγιστοποιεί τα φορολογικά έσοδα του εισοδήματος είναι 12,4. Ο φορολογικός συντελεστής ήταν πολύ χαμηλός, κάτω από την άριστη τιμή για τα έτη 2000 μέχρι το 2010 και μετά εκτινάσσεται από την κρίση του 2010, υπερβαίνει αυτή την άριστη τιμή και επανέρχεται το 2020.

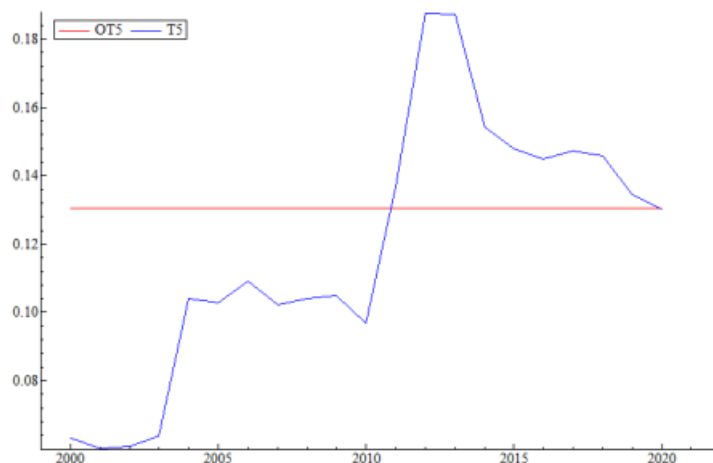
Διάγραμμα 7: Σύγκριση φορολογικού συντελεστή για την περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με τον άριστο φορολογικό συντελεστή

Για την περιφέρεια της Κεντρικής Μακεδονίας, βλέπουμε από το γράφημα ότι ο φορολογικός συντελεστής της περιφέρειας είναι στο 12%, ο οποίος έρχεται να εφαρμοστεί το 2010 σε άριστη κατάσταση. Πριν από αυτό ήταν ιδιαίτερα χαμηλός και σε μεταγενέστερη χρονική περίοδο από το 2010 υπερβαίνει την άριστη τιμή κατά πολύ, αλλά δύο χρόνια αργότερα αρχίζει να φθίνει. Σε μελλοντική χρονική περίοδο, έπειτα και από το 2020, μπορεί να βρεθεί πάλι στην άριστη τιμή του.

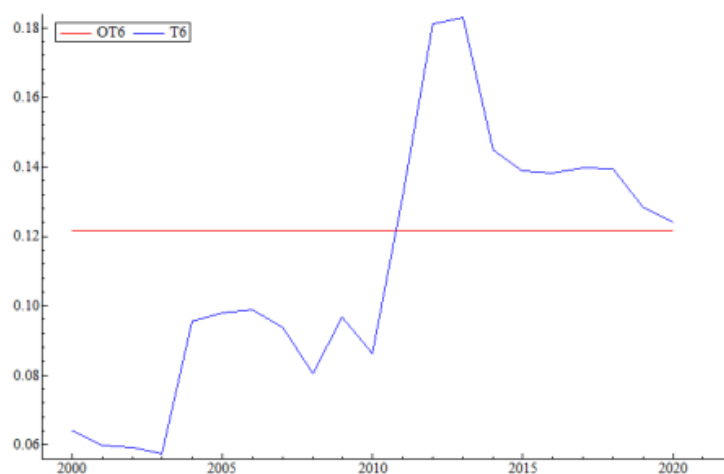
Διάγραμμα 8: Σύγκριση φορολογικού συντελεστή για την περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας με τον άριστο φορολογικό συντελεστή

Η περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας από πολύ νωρίς, χρονικά, εφάρμοσε τον φορολογικό συντελεστή της σε άριστη τιμή και συγκεκριμένα αυτό έγινε το 2004. Αργότερα, η τιμή αυξήθηκε και μέχρι το 2020, χρονικό περιθώριο που εξετάζουμε, δεν έχει επανέλθει σε άριστη τιμή, δηλαδή στο 7,5%.

Διάγραμμα 9: Σύγκριση φορολογικού συντελεστή για την περιφέρεια Ηπείρου με τον άριστο φορολογικό συντελεστή

Ο φορολογικός συντελεστής της περιφέρειας της Ηπείρου εφαρμόστηκε σε άριστη τιμή το 2011, δηλαδή μετά το 2010, αργότερα βλέπουμε ότι αυξήθηκε και ξεπέρασε αυτό το περιθώριο, μέχρι το 2020 όπου εφαρμόστηκε και πάλι στην άριστη τιμή του στο 13% για την περιφέρεια.

Διάγραμμα 10: Σύγκριση φορολογικού συντελεστή για την περιφέρεια Θεσσαλίας με τον άριστο φορολογικό συντελεστή

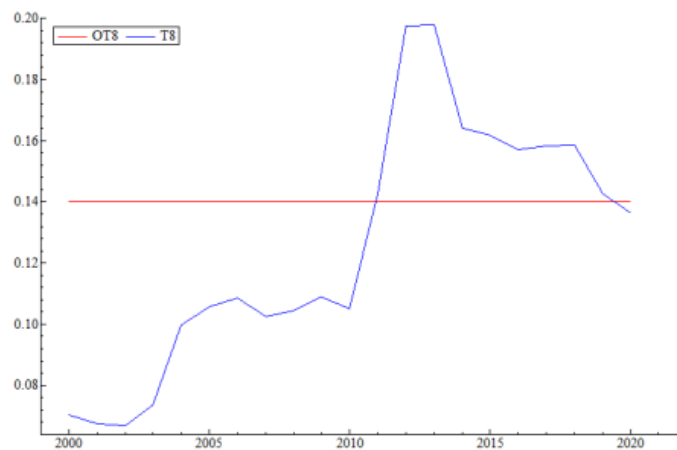
Η περιφέρεια της Θεσσαλίας εφάρμοσε τον άριστο φορολογικός της συντελεστή στο 12%, το 2010 έτος όπου μετά αυξήθηκε μέχρι που πάλι μειώθηκε και το 2020 παρά λίγο να επανέλθει στην άριστη φορολογική τιμή του.

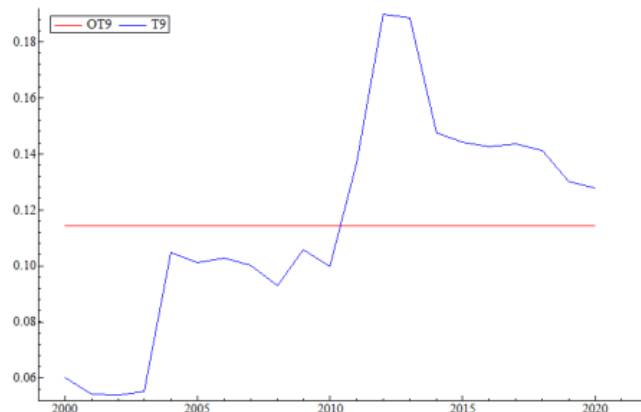
Διάγραμμα 11: Σύγκριση φορολογικού συντελεστή για την περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας με τον άριστο φορολογικό συντελεστή

Ο συντελεστής της Στερεάς Ελλάδας βρέθηκε άριστος το 2010 σε ποσοστό 11%, όπου μετά αυξήθηκε και ξεπέρασε την άριστη τιμή του. Βλέπουμε, όμως, αργότερα ότι άλλαξε πορεία και άρχισε να φθίνει πάλι οπότε και περιμένουμε να βρεθεί πάλι στην άριστη τιμή.

Διάγραμμα 12: Σύγκριση φορολογικού συντελεστή για την περιφέρεια Πελοποννήσου με τον άριστο φορολογικό συντελεστή

Η άριστη τιμή του φορολογικού συντελεστή της περιφέρειας Πελοποννήσου είναι στην τιμή του 14% όπου εφαρμόστηκε για την περιφέρεια το 2011 και αργότερα το 2020, μετά όμως άρχισε να φθίνει πάλι.

Διάγραμμα 13: Σύγκριση φορολογικού συντελεστή για την περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας με τον άριστο φορολογικό συντελεστή

Για την περιφέρεια της Δυτικής Ελλάδας μπορούμε να πούμε ότι ο φορολογικός συντελεστής αγγίζει το ποσοστό του 12% κατά το έτος 2010, ωστόσο αργότερα αυξήθηκε κατά πολύ και ξεκίνησε να φθίνει αλλά δεν έχει βρεθεί μέχρι και το 2020 στην άριστη τιμή του.

Συμπερασματικά βλέπουμε ότι ο φορολογικός συντελεστής στην κρίση εκτινάσσεται, δηλαδή πέφτει το εισόδημα και αυξάνεται ουσιαστικά ο φόρος και με αυτό τον τρόπο δημιουργεί αντικίνητρα καθώς και κίνητρα φοροδιαφυγής.

3.2 Εκτίμηση της καμπύλης Laffer – Άριστος φορολογικός συντελεστής για όλη την επικράτεια – Ελλάδα

Εκτίμηση του δυναμικού πάνελ μοντέλου με τη μέθοδο των γενικευμένων ροπών. Εδώ χρησιμοποιούμε όλα τα δεδομένα που έχουμε για όλες τις περιφέρειες και εκτιμούμε ένα μοντέλο πάνελ, όπου η εξίσωση είναι:

$$y_{it} = \beta_1 x_{it} + \beta_2 x_{it}^2 + \gamma_1 x_{it-1} + \delta_1 y_{it-1} + a_i + u_{it} \quad (2)$$

και τα αποτελέσματα της εκτίμησης δίνονται από τον πίνακα:

Πίνακας 41: Εκτίμηση μοντέλου

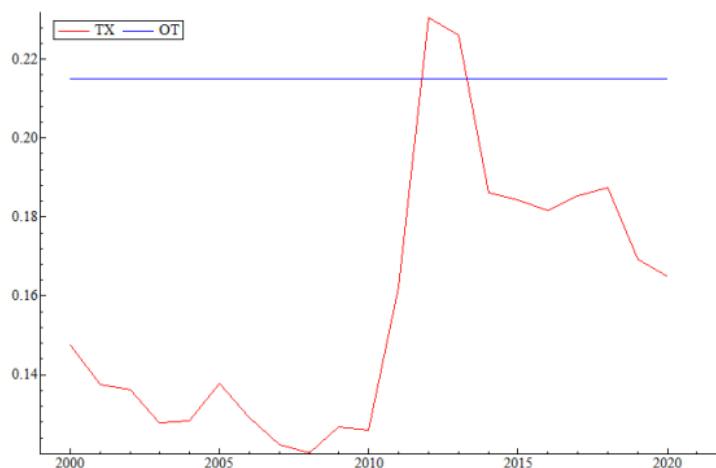
	Coefficient	Std.Error	t-value	t-prob
δ_1	0,802754	0,03083	26,0	0,000
β_1	0,406737	0,1338	3,04	0,003
γ_1	-0,658654	0,03138	-21,0	0,000
β_2	-0,0819571	0,03240	-2,53	0,012
Constant	1,56522	0,2758	5,68	0,000

Με βάση την εκτίμηση αυτών των συντελεστών εκτιμήσαμε τις τιμές φ και ψ στηριζόμενοι στα παραπάνω αποτελέσματα:

Πίνακας 42: Εκτίμηση συντελεστών φ και ψ

	Coefficient	Std.Error	t-value	t-prob
φ	-1,2772	0,59531	-2,15	0,0316
ψ	-0,41551	0,13848	-3,00	0,0026

Στη συνέχεια βρέθηκε βέλτιστος φορολογικός συντελεστής για την Ελλάδα, για το σύνολο των περιφερειών, να είναι 21,5%.

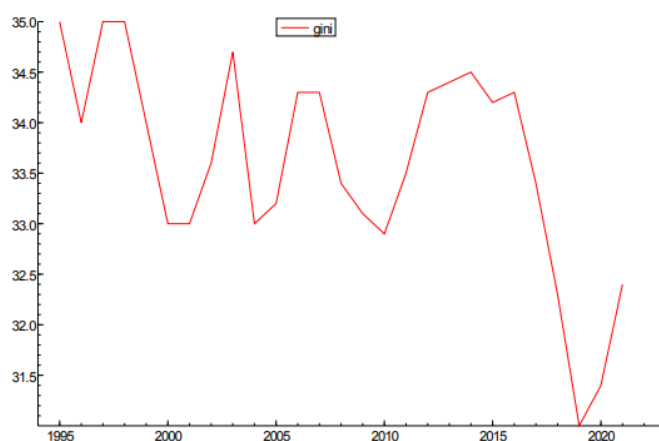
Διάγραμμα 14: Σύγκριση φορολογικού συντελεστή για την Ελλάδα με τον άριστο φορολογικό συντελεστή

Παρατηρούμε ότι πάλι με την κρίση εκτινάσσεται ο φορολογικός συντελεστής, αρχές του 2010 ξεπερνάει αυτήν την άριστη τιμή και πάλι μειώνεται. Με λίγα λόγια, στο 2011 περίπου, βρίσκεται στην άριστη τιμή, ξεπερνάει το 2011-2012-2013 και μετά πέφτει κάτω από αυτήν την άριστη τιμή. Ο φορολογικός συντελεστής για όλη αυτή την 20ετια στην Ελλάδα βρίσκεται στο σύνολο κάτω από την άριστη τιμή. Η φορολογία θα έπρεπε να είναι υψηλότερη ώστε να έχουμε περισσότερα έσοδα.

3.3 Δείκτης Gini – Φορολογία και Ανισότητα

Ο δείκτης Gini χρησιμοποιείται για την εισοδηματική ανισότητα, είναι ένας δείκτης φτώχειας και φέρει τιμές μεταξύ 0 και 1. Όσο πιο κοντά στη μονάδα είναι τόσο είναι μεγαλύτερη η ανισοκατανομή του εισοδήματος και όσο πιο κοντά είναι στο μηδέν τόσο πιο δίκαια μοιράζεται το εισόδημα.

Χρησιμοποιώντας μια εμπειρική προσέγγιση με τα δεδομένα μας θέλουμε να δούμε κατά πόσο η φορολογία έχει σχέση με τη φτώχεια ή βοηθάει να εξομαλυνθεί, δηλαδή φορολογούνται περισσότερο οι πλούσιοι και λιγότερο οι μη έχοντες και άρα εξομαλύνονται οι εισοδηματικές ανισότητες.

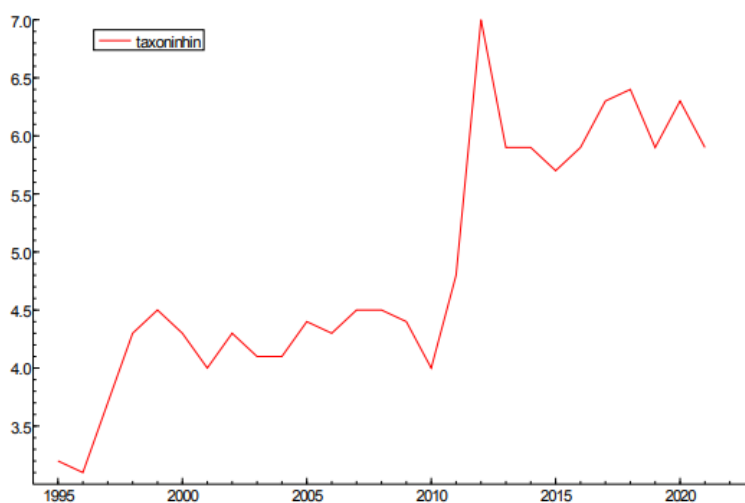

Διάγραμμα 15: Διάγραμμα Gini

Σύμφωνα με το διάγραμμα 15 παρατηρούμε ότι ο δείκτης Gini έχει διάφορες μεταβολές μέχρι το 2015, από το 1995 δηλαδή η εισοδηματική ανισότητα παραμένει σταθερή με μικρές μεταπτώσεις σε αυτά τα έτη, πέφτει δραματικά. Με άλλα λόγια, μειώνεται που σημαίνει ότι η κρίση ουσιαστικά μείωσε όλα τα εισοδήματα και επομένως παρουσιάζει ότι σαν να έγινε μια ισότητα των εισοδημάτων, δηλαδή σαν να

μειώθηκε η εισοδηματική ανισότητα, εφόσον επηρεάστηκαν όλα τα εισοδήματα. Βλέπουμε από το 2015-2016 και μετά παρουσιάζει μια μεγάλη μείωση μέχρι το 2019 – είναι τα έτη της κρίσης και πάλι η εισοδηματική ανισότητα εμφανίζεται να αυξάνει.

Με το συντελεστή Gini υπολογίζεται η ανισότητα που δημιουργείται μεταξύ των πολιτών μίας χώρας, σε σχέση με τα εισοδηματικά τους κριτήρια. Έτσι, ο μελετητής μπορεί να κατευθύνει την έρευνά του ως προς την οικονομική ανισότητα που επικρατεί.¹⁶

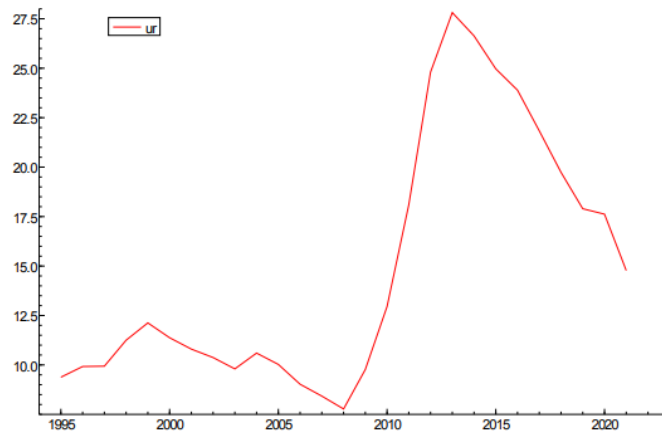

Διάγραμμα 16: Διάγραμμα Gini – Φορολογία ατόμων και νοικοκυριών

Σύμφωνα με το διάγραμμα 16 που αναφέρεται στη φορολογία ατόμων και νοικοκυριών διαπιστώνεται ότι η φορολογία ήταν πολύ χαμηλή το 1995, αυξήθηκε αργότερα έως το 2002 όπου παρέμεινε σταθερή έως το 2010, περίπου στο 4,5% . Από το 2010 εκτινάσσεται λόγω της κρίσης και πάλι μειώνεται αλλά παραμένει σε υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με το 2002-2010. Έχουμε ουσιαστικά 2 επίπεδα αυτής της φορολογίας, των ατόμων και των νοικοκυριών, ένα επίπεδο χαμηλό που είναι πριν την κρίση και ένα επίπεδο υψηλό μετά την κρίση, δηλαδή μετά το 2010.

Επιπρόσθετες μεταβλητές που έχουμε προσθέσει είναι το *un* που είναι το ποσοστό ανεργίας.

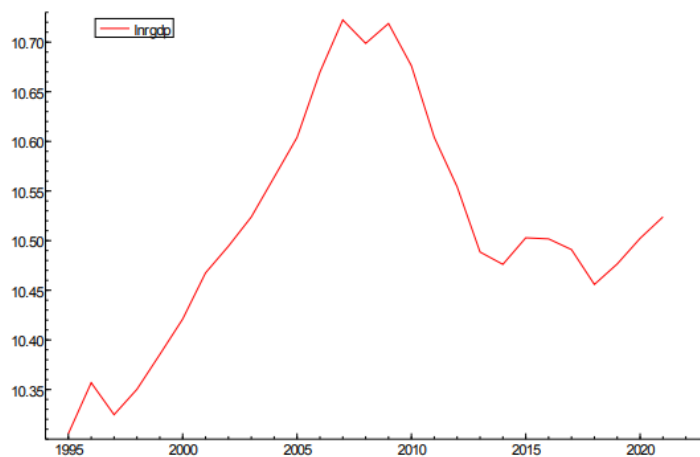
¹⁶ <https://el.economy-pedia.com/11031530-gini-index#menu-2> (Ανακτήθηκε 15/9/2023)

Διάγραμμα 17: Διάγραμμα Gini - Ποσοστό ανεργίας

Από το διάγραμμα 17 διαπιστώνεται ότι το ur είναι χαμηλό έως το 2008, εκτινάσσεται το 2015 και ξανά μειώνεται από το 2015 και έπειτα.

Και τέλος, παρουσιάζουμε το επίπεδο εισοδήματος γενικά για όλη τη χώρα σε λογαριθμική μορφή.

Διάγραμμα 18: Διάγραμμα Gini - Επίπεδο εισοδήματος Ελλάδας

Παρατηρούμε ότι αυξάνεται μέχρι το 2007, περίπου, και μετά μειώνεται με την κρίση και πέφτει σε ένα συγκεκριμένο επίπεδο και ισορροπεί έως το 2020.

3.4 Έλεγχος της στατικότητας των μεταβλητών

Πίνακας 43: Έλεγχος Μοναδιαίας Ρίζας ADF

Έλεγχος Μοναδιαίας Ρίζας ADF		
	Τιμή	Πιθανότητα
GINI	-3,171627	0,1127
Δ(GINI)	-4,319958	0,0025
TAXIN	-3,131022	0,1203
Δ(TAXIN)	-5,593603	0,0001
UR	-2,761524	0,2230
Δ(UR)	-2,196341	0,2125
Δ^2 (UR)	-3,552516	0,0152
LRGDP	-1,535670	0,7892
Δ(LRGDP)	-2,778189	0,0758

Όλες οι μεταβλητές διαπιστώνουμε ότι γίνονται στατικές στην πρώτη διαφορά τους εκτός από την ανεργία, η οποία έχει 2 μοναδιαίες ρίζες . (Για τη μεταβλητή LRGDP είναι στατική στην πρώτη διαφορά της σε επίπεδο σημαντικότητας 10%)

Στη συνέχεια γίνεται ένας έλεγχος με τη μέθοδο του Engle για να δούμε αν υπάρχει μακροχρόνια σχέση μεταξύ των μεταβλητών του δείκτη Gini, του φορολογικού συντελεστή εισοδήματος, της ανεργίας και του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος.

Ο έλεγχος έγινε χρησιμοποιώντας το πρόγραμμα Eviews και τα αποτελέσματα του ελέγχου παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 44: Έλεγχος Συνολοκλήρωσης Engle

Έλεγχος Συνολοκλήρωσης Engle				
Εξαρτημένη	t	Πιθανότητα	z	Πιθανότητα
GINI	-4,354926	0,0717	-41,77755	0,0000
TAXIN	-4,060975	0,1136	-21,57871	0,0768
UR	-3,214014	0,3659	-16,04591	0,2949
LRGDP	-1,508756	0,9597	-3,266225	0,9880

Από τα αποτελέσματα του πίνακα διαπιστώνεται ότι υπάρχει μακροχρόνια σχέση μεταξύ των τεσσάρων μεταβλητών της.

3.5 Εκτίμηση του δυναμικού μοντέλου για την εισοδηματική ανισότητα

Σκοπός της εκτίμησης του μοντέλου σε αυτή την παράγραφο είναι να δούμε κατά πόσο η φορολογία εισοδήματος ατόμων και νοικοκυριών βοηθάει στην εξομάλυνση των εισοδηματικών ανισοτήτων.

Με τα δεδομένα με τις χρονολογικές παρατηρήσεις των τεσσάρων μεταβλητών μας, προχωρήσαμε στην εκτίμηση του δυναμικού μοντέλου:

$$Y_t = \beta_0 + \beta_{i,j} \sum_{j=1}^p X_{i,t+1-j} + \gamma_s \sum_{s=1}^q Y_{t-s} + V_t \quad (3)$$

όπου Y είναι ο δείκτης GINI, Xi οι μεταβλητές TAXIN, UR και LRGDP.

Τα αποτελέσματα της εκτίμησης παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 452: Εκτίμηση και διαγνωστικοί έλεγχοι της εξίσωσης (3)

	Coefficient	t-value	t-prob
Constant	11,7685	1,09	0,2937
GINI_{t-1}	0,411429	2,39	0,0304
GINI_{t-2}	-0,392682	-2,88	0,0114
TAXIN_t	-0,166298	-1,33	0,2037
TAXIN_{t-1}	-0,847642	-4,24	0,0007
TAXIN_{t-2}	-0,839674	-2,63	0,0189
UR_t	-0,173690	-2,45	0,0269
UR_{t-1}	0,511304	3,42	0,0038
UR_{t-2}	-0,113613	-1,42	0,1752
LRGDP_t	2,54613	2,93	0,0103

Από τα αποτελέσματα του Πίνακα 45, διαπιστώνουμε ότι όλοι οι συντελεστές της εξίσωσης (3), είναι στατιστικά σημαντικοί εκτός από τους συντελεστές των μεταβλητών: TAXIN_t και UR_{t-2}. Επιπρόσθετα, από τους διαγνωστικούς ελέγχους διαπιστώνεται ότι η εκτίμηση του μοντέλου (3) δεν παρουσιάζει κάποιο πρόβλημα.

Από την εκτίμηση της εξίσωσης (3) προκύπτουν οι μακροχρόνιες τιμές των συντελεστών που παρουσιάζονται στον Πίνακα 46:

Πίνακας 46: Μακροχρόνια εκτίμηση της εξίσωσης (3)

	Coefficient	t-value	t-prob
Constant	11,9933	0,89	0,3835
TAXIN	-1,88903	-6,08	0,0000
UR	0,22828	4,8	0,0001
LRGDP	2,59477	1,97	0,0619

Από τον Πίνακα 46, διαπιστώνεται ότι ο συντελεστής του πραγματικού ΑΕΠ (LRGDP), είναι στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο 10%, σε αντίθεση των μεταβλητών φόρου εισοδήματος (TAXIN) και ανεργίας (UR) που είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 1%. Επομένως, διαπιστώνουμε από τα αποτελέσματα ότι το

ακαθάριστο εγχώριο προϊόν δε φαίνεται να επηρεάζει το δείκτη GINI, σε αντίθεση με την ανεργία που τον επηρεάζει θετικά και με τον φόρο εισοδήματος που τον επηρεάζει αρνητικά.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ελληνική οικονομία και κοινωνία έχει δεχτεί κατά καιρούς ιδιαίτερες επιπτώσεις με την έξαρση της οικονομικής κρίσης. Οι κινήσεις των πολιτών αλλά και των επιχειρήσεων, με την ταυτόχρονη μεταβολή του φορολογικού συστήματος έχουν επιφέρει σημαντικές αλλαγές στη χώρα. Ορισμένες από αυτές είναι η έντονη αύξηση της ανεργίας, η μειωμένη κίνηση ως προς την κατανάλωση και το ταυτόχρονο κλείσιμο των επιχειρήσεων. Από την έρευνα προέκυψε το συμπέρασμα ότι ο τρόπος λειτουργίας της φορολογίας στην Ελλάδα δεν είναι σύμφωνος με τα ατομικά δικαιώματα των πολιτών. Αυτό σημαίνει ότι δεν είναι αποδεκτός από τους πολίτες και, επομένως, μπορεί να παρεξηγηθούν κατά εύκολο τρόπο κινήσεις και καταστάσεις. Άρα, να έρθουν και σε αντίθεση, οι φόροι δεν παρουσιάζονται με ουδετερότητα ως το χαρακτήρα λειτουργίας του και όλη αυτή η διαδικασία έχει σημαντικό αντίκτυπο σε μελλοντικό χρόνο. Σημαντικές αλλαγές, όπως οι μεταβολές και αυξομειώσεις στο σύστημα λειτουργίας της φορολογίας στη χώρα, ενώ θα έπρεπε να φέρουν μόνο θετικά αποτελέσματα για το κράτος, στην Ελλάδα σε πραγματικό χρόνο φέρνει τα αντίθετα αποτελέσματα. Ακόμη, έχει αυξηθεί ιδιαίτερα η φοροδιαφυγή, με τους φορολογούμενους να μην μπορούν να προσαρμοστούν σε ένα τόσο εύκολα μεταβαλλόμενο περιβάλλον.

Τέλος, αυτό που μπορούμε να συμπεράνουμε είναι ότι η χώρα θα πρέπει να προσαρμόσει τις κινήσεις της με τέτοιο τρόπο, ώστε να επέλθει η σταθεροποίηση του συστήματος, να μειωθούν οι συντελεστές φορολογίας για τους πολίτες και να αυξηθούν τα έσοδα του κράτους από τους φόρους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αναστασόπουλος Ι. και Φορτσάκης Θ. (2003). Φορολογικό Δίκαιο, Σάκκουλα, Αθήνα
2. Βάμβουκας Γ. (1997). Ελληνική οικονομία: Πολιτική για την ανάπτυξη και την εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών, Σμπίλιας, Αθήνα
3. Κοψιάτης Α. (2008). Κωδικοποίηση και ερμηνεία φορολογίας εισοδήματος φυσικών & νομικών προσώπων, Α΄ Τόμος, Press Line, Αθήνα
4. Βελέντζας Ι. (2004). Οικονομική και Φορολογικό Δίκαιο, ΙuS, Θεσσαλονίκη
5. Φλώρος Α. (2010). Φορολογική Λογιστική, Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα
6. Σέλλας Σ. (1989). Το ελληνικό φορολογικό σύστημα, Παπαζήση, Αθήνα
7. Κοψιάτης Α. (2008). Κωδικοποίηση και ερμηνεία φορολογίας εισοδήματος φυσικών & νομικών προσώπων, Α΄ Τόμος, Press Line, Αθήνα
8. Γεωργακόπουλος Θ. (2005). Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική, Μπένου, Αθήνα
9. Κοψιάτης Α. (2008). Κωδικοποίηση και ερμηνεία φορολογίας εισοδήματος φυσικών & νομικών προσώπων, Α΄ Τόμος, Press Line, Αθήνα
10. Georgakopoulos T. (2016). ‘Tax Evasion in Greece – A Study. What is the scale of tax evasion in Greece? Who are and who aren't paying their taxes? And what can be done to solve the problem?’, Ανάκτηση από Dianeosis.gr: <https://www.dianeosis.org/en/2016/06/taxevasion-in-greece/>
11. Hale A. and Borys D. and Adams M. (2011). ‘Regulatory overload: A behavioral analysis of regulatory compliance’, Mercatus Center – George Mason University, Working paper no. 11-47, November
12. Allingham M. and Sandmo A. (1972). Income tax evasion: A theoretical analysis. Journal, Public Economics, 1, 323–338
13. <https://www.e-forologia.gr/cms/viewContents.aspx?id=191582> (Ανακτήθηκε 5/8/2023)
14. <https://www.moneyreview.gr/business-and-finance/tax/92238/poso-antagonistiko-einai-to-forologiko-systima-stin-ellada-2/> (Ανακτήθηκε 20/8/2023)
15. <https://www.dianeosis.org/research/i-forologia-eisodimatos-stin-ellada/> (Ανακτήθηκε 20/8/2023)

16. <https://www.kathimerini.gr/economy/562384114/ti-kai-pos-forologeitai-stin-ellada/> (Ανακτήθηκε 26/8/2023)
17. <https://www.taxheaven.gr/news/38126/h-istoria-ths-forologias-sthn-ellada-synopsh-meros-prwto-1821-1919> (Ανακτήθηκε 31/8/2023)
18. <https://www.statistics.gr/> (Ανακτήθηκε 20/8/2023)
19. <https://el.economy-pedia.com/11031530-gini-index#menu-2> (Ανακτήθηκε 15/9/2023)
20. <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2016/06/gr-kpmg-tax-guide-2016-personal-income-tax.pdf> (Ανακτήθηκε 19/9/2023)
21. <https://krs.gr/2022/05/25/%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%AE%CF%83%CE%B5%CF%89%CE%BD-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1-%CE%BF/> (Ανακτήθηκε 19/9/2023)